

Nr 1, 2006 årgång 43
50:- inkl moms

Sölkaren

– tidskrift för livsfrågor –

NYA TIDSÅLDERNS CENTER DEVA FYLLDE 25 ÅR MED EN STOR FEST.
BLAND DE MEDVERKANDE VAR SÅNGERSKAN MARE BERGMAN.
REPORTAGE AGNETA MILDE. FOTO ANTON SVEDBERG

En panel, där var och en fick en viktig fråga av Tomas Frankell.

En brakfest när Devas 25 år firades

Reportage Agneta Milde Foto Anton Svedberg

Det var ingen tvekan. Tomas Frankell inledde höstens Deva-seminarium med att berätta hur han frågat sin inre vägledning, och det blev ett starkt "JA" till att han skulle göra något stort av att Deva center fyllde 25 år. Middag med dans och ett heldagsevenemang erbjöds nu alla som ville vara med och fira, men det kostade en slant. Tanken var att projektet Deva-gården skulle få vind i seglen i samma veva. Tomas Frankells inre röst hade meddelat att det inte var dags för semester ännu. Förutom en kursgård i devaanda, som letar sin adress, dök plötsligt en ersättare till lokalen på Skeppsbron i Stockholm upp på Allhelgonagatan 5.

Ett hem för andlig växt

I proper elegans och avslappnad ödmjukhet framstod Tomas Frankell som det

levande exemplet på att nyandlighetens språkrör nu efter 25 år av pionjärande har anledning att stolt visa upp sina frukter. Under storseminariets inledningstal definierade Tomas andlig växt med modet att bryta igenom stagnerat tänkande. Endast den som slutat projicera sin skugga utanför sig själv kan lyckas med det.

Tomas räknade upp otaliga exempel på hur fenomen som yoga, chi gong, telepati, intuition och även klärvoajans tappat sina flumstämplar och börjat accepteras av många människor. Den mekaniska världsbilden börjar i rask takt bytas ut mot en holistisk och media delar glatt med sig av det nya, som egentligen är mycket gammalt.

Troligen stod Tomas där på scenen i Medborgarplatsens lokal och blickade ut över många kända ansikten som varit med

från början. Kvinnor modell 50+ tycktes dominera publiken; när Café Vega öppnades som ett hem för nyandlighet hösten 1980, var de 25 år och nytända på vegetarisk mat och andliga föredrag. Tomas, som sålde sin bostadsrätt för att ha råd att rusta upp den nedgångna kines-restaurangen intill Odenplan i Stockholm, kallades dumdristig av sina närmaste.

Humoristisk distans

Innan dess hade Tomas varit involverad i det nyandliga centret Galleri Medmera på Hornsgatan, där bl a primalterapi praktiserades i källarplanet. Som en extra krydda under jubileumsdagen fick vi avnjuta scener ur det förflutna med hjälp av en teatergrupp. Tillbakablickarna blev mer humoristiska än pretentiösa på det sättet. När teatergruppen hämtat sig från primal-

skriken parodierade de en "Kurs i Mirakler, en amerikansk väckelsestjärna i positivt tänkande, och UFO-föreningens årsmöte.

Endast det bästa var gott nog på detta jubileum. Deltagarna skulle få med sig något hem att grunna på, hållas aktiva med skratt, nätverkande, pausgympa och allsång med Ange Turell, och mellan varven var det tillåtet att bara njuta av högklassig musikunderhållning.

Kraftpaketen avlöste varandra på förmiddagen. Marie Bergman nöjde sig inte med att bara demonstrera sin egen laddade begåvning. Hon fick också publiken att yla. Monica Sperens, som varit med under Café Pan-tiden (1984–1991 på Götgatan), visade på lite övningar från Alla Kan Institutet, och hon fick med sig både kvinnor och män i Ho aj aj aj buff !

Fråga: Vad tyckte du om jubileums-seminariet?

Leif 49 år: – Det började så bra med Marie Bergman som var fruktansvärt bra. Man blev fylld av förväntningar, men mot slutet blev det lite segt. Jag hade velat veta mer om vad Deva center erbjuder idag. Men dom fick mig att sjunga och det var bra gjort!

Att våga lyckas

Tomas kolleger Lena Kristina och Toomas Tulse från Wäxthuset på Väddö fick lite fler minuter sig tilldelade än många andra. Lena Kristina tycktes ha förberett sig noga, så att alla skulle kunna gå hem och känna sig förtrogna med grunderna i hennes framgångsfilosofi. Hon viftade med en apotekspåse i kontrast till hawaii-kransen hon hade på huvudet och förslagen var många vad denna påse behövde innehålla. Eftersom Lena Kristina påstod att vår framgång bygger på 80 % psykologi och bara 20 % kunskaper och färdigheter, kom själva vårt förhållningssätt i stark belysning. Har jag kraft i min intention? Är jag förberedd och öppen att möta det som finns omkring mig? Livet kan inte svara på annat än det varande jag själv sänder ut, och varenda cell i min kropp måste vara med.

1. Vet vad du vill och formulera det specifikt!

2. Du behöver uthållighet och trofasthet mot det du tror på och det du vill vara med och ge av. (Du är inte längre så viktig, så du vågar vara viktig!)

3. När du märker vad som inte fungerar – byt strategi! Ge inte upp!

4. Var flexibel. Ändra ditt sätt att vara när framgången uteblir. Det räcker inte att göra så gott du kan – det gäller att göra vad som krävs!

Lena Kristina hade inget till övers för inställningen "Ta mig som jag är". Hon rekommenderade i stället att var och en tar ansvar för sin egen tillblivelse. För det föreslogs en krafttimme varje dag för den egna kroppen och själen, liksom att be till Gud och fråga vad som får ens hjärta att sjunga.

Att sjunga fick Lena Kristinas hjärta att sjunga, och maken ackompanjerade proffsigt.

Någon som verkligen kunde sjunga var Gertrud Stenung, och det var hon själv som fick tonerna på cello att ljuda till.

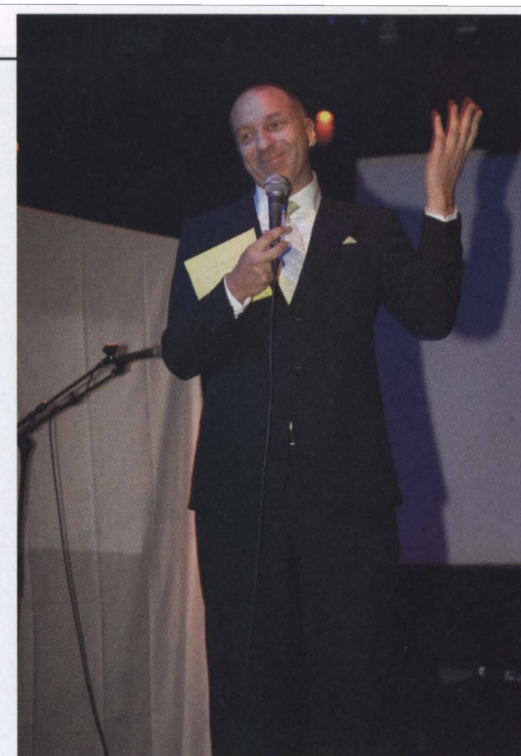
Annika Dopping var ett säkert kort. Hon ledde en tacksamhetsceremoni av indianskt ursprung. Vi fick lära oss att en ledare skall vara en person med lång vision, minst sju generationer framåt. Vem för in det i politiken? När Annika hade gjort slut på sina minuter genom att berätta små tankvärda episoder ur sitt eget liv, fick vi i ultraspeed veta att vi bättre borde ta vara på kroppens egna stresslösningssystemer som är att gråta, skratta, svettas, skaka, gäspa, ge ilska ljud ifrån sig och prata ut.

Bästa vännerna summerade sin klokhet

Drömterapeuten Louise Minerva, numero-logen Annika Gauri Langlé och astrologen Thomas Jönsson fick komma upp på scenen samtidigt och ställa frågor till varandra. De är alla författare och har många strängar på sina lyror, men nu fick de välja ut någonting viktigt att presentera.

Av Louise Minerva fick vi veta att syftet med drömtydning är att vi skall helas och vakna ur vår sovande omedvetna tillvaro. Det är meningen att vi genom drömmen skall kunna tolka symbolerna så att vi får insikter om vår plats i universum, men framför allt behöver vi traumahealing på cellnivå. Det är ett seriöst arbete. Även det som händer oss i livet, vår dagsdröm, kan spegla vad vi bär inom oss, enligt Louise. När bilens bromsar fungerar dåligt kan vi fråga oss om det är vi själva som ruser på utan att kunna stanna upp, och när alltför många vuxna inte kan ta hand om sina egna inre barn, får vi se hur antalet gatubarn ökar i världen.

Annika Gauri Langlé tyckte att chakrasystemet var det som gav henne mest inspiration. Den indiska varianten

Drivande kraften, inspiratören Tomas Frankell

Drömtydande terapeuten Louise Minerva Li

Visionären Annika Dopping

Förändringskonsulten Lena Kristina Tuulse

där man talar om gudar och gudinnor som står för varje chakra rekommenderade hon särskilt. Det har funnits i många tusen år och börjar med rotchakrat som står för det plan där Gud gör sig synlig och slutar med det sjunde chakrat uppe på huvudet som är en port för den kosmiska energin. Annika var speciellt förtjust i det sjätte chakrat mellan ögonbrynen. Det står för vår varseblivning och vår möjlighet att ta kommando över hur vi uppfattar världen. Så mycket hänger på det. Med hjälp av numerologi hade Annika tagit fram att den innevarande dagen skulle vara fylld av förändringar, och det stämde ju med tanke på att programmet för dagen ändrades

Tomas Frankell med mediet Doris Ankarberg

eftersom. Vårt sjätte chakra behövde få glasögon av tålmod och acceptera att dragplåstret Kay Pollak inte dök upp.

Johan Wretman tog ödmjukt på sig uppgiften att försöka beskriva något slags slutmål med det andliga sökandet, det tillstånd då alla frågor upphör eftersom fråga och svar blir ett. När vi lever bortom allt förnuft kan vi uppleva en oavbruten beredskap i alla situationer, föreslog Johan. Han presenterade ett exempel från 1100-talet. Då hade en

försynt man från Basra plötsligt utropat: "Jag är Gud!" Vad som kännetecknade honom var:

- Han var omedelbar som ett obegränsat barn.
- Tid upplevdes ej mellan tanke och handling.
- All kunskap som behövdes kom automatiskt.
- Han blev mer "vanlig" och anspråkslös efter sin Gudsinsikt.

Johans egen uppväxt med föräldrar som var sufier hade hjälpt honom att se att alla religioner leder till samma mål. Johan drevs tidigt av en trängande längtan att kunna uppfatta verkligheten bakom all den överklighet vi hänger oss fast vid.

"Now is the time to love our neighbour."

En av musikupplevelserna var Peter Elmbergs sång "Now is the time", som framfördes med hjälp av skönsjungande Susanne Häll. CD:n fanns att köpa till förmån för barn och ungdomar. (På Munde-kullas hemsida finns ett smakprov att lyssna på.)

Peter och hans fru Anne Nilsson dotter förestår kursgården Munde-kulla i Småland. Anne tyckte att det viktigaste i hennes

andliga resa var att hon lämnat den dömande stränga guden bakom sig i utbyte mot en Gud som är välvillig och kärleksfull med enbart högsta lycka som mål för var och en. Försoning, förlåtelse och förmågan att lyssna på sin inre vägledning uppgav hon som viktiga milstolpar på vägen.

Fråga: Vad tyckte du om storseminariet?

Lena Lundh: – Jag är glad att jag kom dit för jag har varit mycket på Deva center. Dock blev jag besviken när frågan om Sveriges uppdrag i världen fuskades över på slutet. Det finns ju en värld utanför vår lilla andliga sväng. Dagens största behållning var faktiskt Susanne Häll när hon sjöng egna sånger så vackert och otroligt rörande. Jag tyckte också mycket om Johan Wretman, och Tomas Frankell är ju så rolig. Humor är en gudagåva.

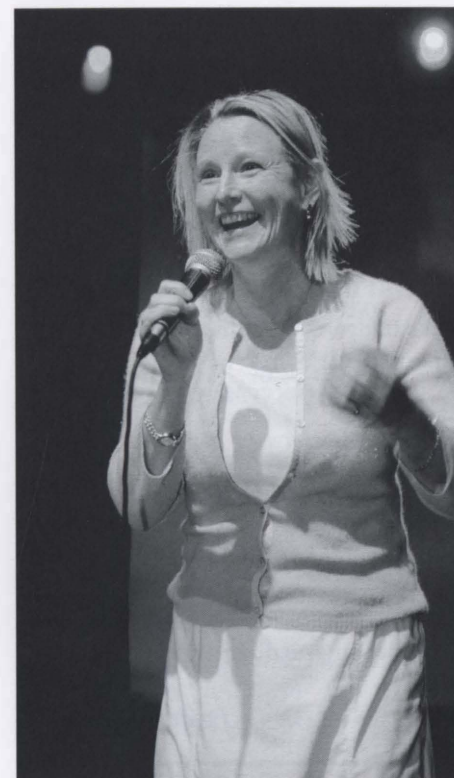
Ami Hedberg som varit mycket aktiv ihop med Tomas under pionjäråren tilldelades några få minuter som hon använde till att dela med sig av sin förtjusning i Peace Pilgrim, som vandrat runt utan ägodelar för att tala om fred.

Slut ögonen, sänk axlarna och ta ett djupt andetag!

Doris Ankarberg tyckte att det var dessa ord som lättast rann ur hennes mun. Hon har varit en ofta sedd gäst på Deva center och första gången chockerade hon Tomas genom de köer som ringlade långt ner på Dalagatan inför hennes framträdande. (Centret låg på Dalagatan efter Café Panepoken och före Skeppsbron.) I bortåt 30 år har Doris haft sin andliga guide Cleo, som hon samtalat med och skrivit böcker om. Eftersom Doris utgår från att vi har en ljuskropp som går vidare, får hon ofta kontakt med sörjande människor. Även denna gång ombads hon dela med sig av något visdomsord till den som beträtt den avgrund som sorgen innebär. Doris valde att lägga tonvikten på det positiva som sker när vi tagit oss igenom sorgprocessen, på hur vi då mognar som människor och får nya värderingar.

Devafamiljens utgreningar

I egen fri regi finns Deva Espania och Deva Jämtland som ibland samarbetar med Deva Stockholm. Tomas Frankell kallas på hemsidan (www.devaneews.com) för rektor för Deva Institutet. Viktiga aktiviteter är livsyogautbildningen och meditationslärarutbildningen. Den sistnämnda har Tomas Frankell och Anna

Alla Kan Institutets Monica Sperens

Meditationsläraren Anna Bornstein

Bornstein som huvudansvariga, men flera olika lärare medverkar i båda kurserna.

Hitta din mitt!

Anna Bornstein blickade längre tillbaka i tiden än 25 år och berättade hur hon drevs in i andligt sökande genom en kombination av kris och egna upplevelser av utsäglig frid och evighet. Paul Brunton blev hennes lärare.

Anna:

– Stillhet är en svår sak och det finns fortfarande mycket att forska vidare

På scenen: Louise Minerva, Thomas Jönsson och Annika Gauri Langlé (vid mikrofonen)

i. Man kommer till sin mitt. Allt som man gör i livet, våra roller och erfarenheter rör sig omkring den här mitten.

– Den som skaffat sig en tillflykt av stillhet måste också vara beredd på att få möta svåra sidor av sig själv som man inte vill se.

Anna berättade om hur utvecklingsprocessen kan skapa smärta, ångest och dålig självkänsla för att man tampas med sin skugga. Vi fick också veta att det finns metoder att tackla detta.

På slutet samlade Tomas Frankell en panel av vishetssamlare som alla fick en fråga att svara på. Anna Bornstein skulle reda ut begreppet "upplöst" och det slutade med att Tomas gjorde klart att ingen som kallar sig upplöst skulle få komma över Devacentrets tröskel och stjäla andras energi genom att verka förmer. Han höll med Anna Bornstein om att det inte finns några genvägar till upplysning utan mognadsprocessen måste ha sin gång så att nya tankar kan assimileras. Undertecknad ser fram emot att få skriva en artikel, där Tomas får chansen att vidareutveckla sina farhågor kring upplysningshysteri och helst i sällskap av någon som tycker annorlunda.

Jubileumspubliken kunde gå hem lätta om hjärtat. Den sista sången framfördes av Toomas Tuulse och Peter Elberg: *Don't worry! Be happy!*

Lars och Ki var med på hela helgens firande. De tyckte så här: – Det var verkligen en brakfest med mycket dans –

kul att det finns människor som ordnar sånt. Vi fick träffa så många människor som vi sett genom åren. Det är viktigt och kul att ses i dans och glädje. Då känner man att man är i ett större sammanhang.

Vad har Deva center betytt för mig? Jo, jag var en gång på centret på Dalagatan, då man visade en film som hette "The Secrets of Sacred Sex". Den revolutionerade helt min syn på vad sex kan vara och bidrog faktiskt till att styra mina handlingar och val oerhört mycket.

PS. En ursäkt riktas här till alla som varit med och hjälpt Tomas Frankell under de olika devaepokerna och som tyvärr inte blivit omnämnda i denna artikel.

Wäxthusets Lena Kristina och Toomas Tuulse

Vad mänsklighetens stora tänkare, filosofer och sanningssägare från skilda länder och tider förkunnat och nedskrivit, utgör en ovärderlig skatt, vilken är allas vår gemensamma egendom.

Det finns två sätt att sprida ljuset: att vara det ljus som brinner eller spegeln som reflekterar det.

Edith Wharton

Glittret från dina ögon är allt jag behöver.

Robert B. Parker

De som är olyckliga har inte behov av något annat i denna värld än människor som kan ge dem sin uppmärksamhet.

Simone Weil

Det verkliga miraklet är inte att kunna gå på vattnet eller i luften, utan att gå på jorden.

Thich Nhat Hanh

Om du vill se mod, se på dem som kan förlåta. Om du vill se hjältemod, se på dem som återgäldar hat med kärlek.

Bhagavad Gita

Om ditt sinne är tomt, är det alltid redo för allt, öppet för allt. I nybörjarens sinne finns många möjligheter, i expertens sinne endast få.

Shunryu Suzuki-Roshi

Det viktigaste för en människa, och som ges henne i överflöd, är erfarenheter.

Jacob Needleman

Vi har en vilja att uppleva mysteriet, en längtan som till och med är större än viljan att leva.

Stephen Levine

Det går aldrig att byta ut verkligheten mot en dogm. Men det är vad de flesta religioner sysslar med.

Annakarin Svedberg

Vi är alla tilldelade ett stycke trädgård, ett hörn av universum som är vårt att förvandla. Vårt hörn av världen är vårt eget liv.

Marianne Williamson

Livet är. Jag är. Vad som helst kan hända. Och det är min övertygelse att jag skall införa mening i mitt liv.

Robert Fulghum

Lyssna till ditt liv. Se det som det outgrundliga mysterium som det är.

Frederick Buechner

All materia blir till och existerar endast på grund av en kraft... Vi måste anta att bakom denna kraft existerar en medveten intelligens, som är ursprunget till all materia.

Max Planck

Kärlek och medkänsla är nödvändigt och ingen lyx. Utan det kan mänskligheten inte överleva.

Dalai Lama

Människan är en ström vars källa är dold.

Ralph Waldo Emerson

Förlåt det förflutna och släpp taget om det, för det är borta.

Hebe Taylor

Människor som kan hålla ordning på allt måste vara bra enkla. Jag avundas dem inte.

Erik Lindkvist

Det finns många sätt att få ett hjärta att brista. Historien är full av hjärtan som brustit av kärlekssorg, men det som verkligen gör en människa bedrövad är att beröva henne hennes dröm – vad än den drömmen må vara.

Pearl Buck

Den som inte är nöjd med litet, blir aldrig nöjd med något.

Epiktetos

Du ska leva med dig själv hela livet, så varför inte lägga ner tid på att bekanta dig med dig själv? Om du inte vet vad du vill och mår bra av – vem ska då veta det?

Sanna Ehdin

Adress SÖKAREN
Box 10
663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
PlusGiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se
Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson
Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
Halvår 150:-
Annonser Ring för prislista
Tryckeri Wallin & Dalholm
Lund
ISSN 0038-0504

INNEHÅLL:

Agneta Milde: Devas 25 år firades	2
Visdomsbladet	6
Hans Ljungqvist: Ett gott liv	8
Notiser	10
Bokfloden	12
Läsarforum	14
Steve Ross och Olivia Rosewood: Undvik socker	16
Indiskt tänkande	17
Karl-Erik Edris: Vetenskap och religion	14
Håkan Blomqvist: Krönika	22
Ett budskap från Dalai Lama	23
Roger Viklund: Bibelns Jesus en sagogestalt	24

Jag tycker...

Detta ser ut som en ledare. Men det är det inte. Ordet ledare används inte som beteckning på texterna på denna sida.

En tidskrift som ges ut av en förening eller på annat sätt representerar en bestämd ideologi, kan ha ledare som talar om vad tidskriften/rörelsen står för. Men en privat utgiven tidskrift, som denna, representerar ingen bestämd livssyn som några ansluter sig till. Sökaren står för ett fritt sanningssökande, med vissa grundvärderingar; läsarna kan ha skilda meningar. Texterna på denna sida talar om vad jag tycker. Jag inbillar mig att detta kan vara av intresse för läsare.

Dessa texter skall alltså inte vara "ledande". Läsarna får tycka precis vad de vill. Min avsikt är att ge sökande människor informationer som de sedan själva kan bearbeta, avvisa eller ta till sig. Jag avser inte att försöka styra människor till vissa åsikter.

Roger Viklund, som medverkar i detta nummer, är en intelligent kristendoms-kritiker. Hans informationer och synpunkter framstår för mig som viktiga. Han menar att den Jesus som Bibeln berättar om, aldrig har funnits – men, säger han, det *kan* finnas någon förebild till Bibelns berättelser om Jesus, men verklighetens Jesus skiljer sig i så fall med säkerhet avsevärt från Bibelns Jesus.

Min uppfattning är att den verkliga Jesus, om han funnits, försvinner i mytens töcker; vi vet ingenting om honom.

Men jag har inget emot att du har en annan uppfattning.

När jag funderar över världen och dess innehåll, kommer jag fram till att den inte kan förklaras genom materiella slumpprocesser, mutationer, naturligt urval och mycket lång tid; en sådan förklaring syns mig absurd. Karl-Erik Edris anser att den världsbild som i nutiden dominerar bland naturvetenskapsmän, har sin grund i en speciell metafysik, som är vald, inte i ett förutsättningslöst objektivt tänkande. Jag delar hans uppfattning.

Hans Ljungqvist går gärna litet vid sidan om allfarvägarna, men hans tankar och informationer i detta nummer kan nog alla ta till sig som väsentliga.

Håkan Blomqvist är mannen som gick ifrån en andlig livssyn och blev sekulär humanist men sedan gått vidare till en kristen humanism. Med sin mystiska ådra kände han sig i längden inte hemma bland de ateistiska och agnostiska humanisterna.

En text om varför man skall undvika socker finns med i numret, eftersom det är min mening att det raffinerade sockret är lika farligt för hälsan som tobaken.

Jag är intresserad av indiskt andligt tänkande och har i detta nummer plockat in några textstycken om detta som jag tycker är bra.

Deva center har i många år varit en samlingsplats för nya tankar främst inom nyandligheten – eller new age som jag fortfarande vill kalla det. Det finns en glädje och entusiasm i de kretsar där man intresserar sig för dessa från det vanliga något avvikande idéer och metoder. Deva kan se ut som en fyndlåda, där det går att hitta ovanliga saker som kan vara av värde. Ett andligt smörgåsbord har new age också kallats.

SM

Hans Ljungqvist

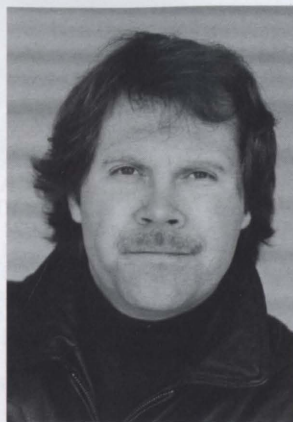
Ett gott liv

Det goda livet söker oss.

Allting som vi gör är en medveten

eller omedveten strävan att uppnå just detta...

Yi-Fu Tuan

Det talas inom vetenskapen om riskfaktorer, dvs vad som kan göra oss sjuka, och om friskfaktorer, vad det är som ger hälsa och ett gott liv.

Social gemenskap och goda relationer är viktiga friskfaktorer.

Gemenskapens betydelse för hälsan har bedömts vara lika viktig som att inte röka.

Vad är *det goda livet* egentligen? Och hur uppnår man det?

Det verkar vara så att hela vår västerländska filosofi har sin utgångspunkt i just dessa frågor.

Aristoteles var tidigt ute på banan och menade att det goda livet har sin källa i *kontemplationen*, i en stilla begrundan av tillvaron.

En som kom strax efter Aristoteles, Epikuros, satte *frånvaron* av *olust* som signum för ett gott liv.

En långt senare tänkare, men kanske nästan lika betydelsefull filosof som de två nyss nämnda, Ludwig Wittgenstein, gav sitt svar: Det är *det praktiska livet* som är det goda livet.

Det goda livet kan således vara att filosofiskt fundera över tillvarons mysterium, eller att slugt undvika livets olustigheter. Men det kan också vara att känna tillfredsställelse över att *ha sträckt en hjälpande hand till någon annan*, eller *klarat av ett praktiskt åtagande i vårt eget liv*.

Dessa olika definitioner, givna av tunga namn från filosofins historia, visar på att begreppet det goda livet är minst sagt mångfasetterat. Och så är det förstås, varje människa har sitt eget personliga svar att ge.

När man frågar vanliga dödliga kring vad det goda livet är, är det en faktor som alltid framhålls som speciellt viktig – *hälsan*, att må bra och ha en kropp som fungerar någorlunda väl. Självklart tar man upp en god ekonomi, goda boendeförhållanden, bra arbete, goda relationer, god miljö också, men dessa hamnar efter hälsa i prioritet. Att må bra och ha en kropp som fungerar någorlunda väl, det är vår önskan. Nu är det ju inte så för oss alla alltid. Vårt välmående fluktuerar och kroppen kanske inte

alltid fungerar så väl. Men om vi känner att vi har resurser att hantera detta, så kan livet fortfarande vara gott. Att känna att man har resurser att hantera tillvaron är därför avgörande för om ett gott liv ska vara för handen.

Men vilka vi än är, var vi än befinner oss, så har vi alla en önskan att få må bra, ha hälsa. Det finns numera en allt större vetenskaplig kunskap kring viktiga generella hälsfaktorer. Det är faktorer som återfinns på biologisk, psykologisk, social och andlig nivå. Självklart är vi människor fenomenologiskt odelbara helheter, men då fynden kommer från olika vetenskapliga discipliner, är det i detta sammanhang legalt att prata om olika nivåer/fält inom människan.

Innan vi tar oss vidare till forskarfynden, några ord om den laddade frågan rörande arv och miljö. Vi vet idag att vi människor är resultatet av ett komplext samspel mellan gener och miljö, med tyngdpunkt på just samspel. För vi människor är paradoxala fenomen. Vi är alla var och en av oss högst unika individer, alltifrån olika genetiskt betingade talanger/begåvningar till olika former av betingad sårbarhet. Detta samtidigt som vi är väldigt lika, vi människor. Vi har alla kommit till denna värld och vi ska alla lämna den. Här ges veterligen inget undantag. Under resans gång, livet, möter vi olika former av utmaningar, belastningar. Vad utkomsten av mötet med dessa utmaningar blir, är avhängigt det tidigare nämnda samspelet arv och miljö. Längre har forskningen fokuserat sig på just dessa möjliga belastningar. Det talas om riskfaktorer, *patogenes*, dvs vad det är som kan göra oss sjuka. Det som nu kommer alltmer är fokus på det motsatta, på *salutogenes*, friskfaktorer, vad det är som ger hälsa, ett

gott liv. Båda forskningsfälten lika viktiga/angelägna, de är varandras nödvändiga komplement.

Den nya forskningen har redan kommit fram med en rad intressanta fynd. Låt oss göra några nedslag. Vi vet att om man tar en mer eller mindre fysiskt inaktiv person och får honom/henne att röra sig en halvtimme per dag, halveras risken att drabbas av en hjärt-kärlsjukdom. Det behövs inga konstiga kläder, färgglada pannband eller speciella märkesskor, det handlar om en vanlig någorlunda rask promenad, klädd som man är. En enkel högst effektiv profylaktisk behandling utan större riskfyllda biverkningar – möjligen skoskav. Inte många av våra dunderpiller som kan skylda med så lågt kroppsslitage.

Om vi flyttar blicken en nivå, från denna rent kroppsligt mekaniska rörelse till att även innefatta själen, den psykologiska nivån, våra tankar och känslor, finner vi följande. När en person bär på riskfaktorerna rökning, högt blodtryck och höga kolesterolvärden, vet vi att detta borgar för en ökad risk att drabbas av just en hjärt-kärlsjukdom. Dock, en person som bär på dessa riskfaktorer men som samtidigt känner sig leva ett gott liv har en riskökning på fyra gånger, medan en som känner sig leva ett dåligt liv har en riskökning på 24 gånger!! Samma objektiva riskfaktorer men hos två individer med diametralt olika upplevelser av tillvaron. Den så länge förnekade själen har åter kommit in på banan.

Själen får dock ej förstås som enbart ett intrapsykiskt fenomen. Social gemenskap och goda relationer är oerhört viktiga friskfaktorer på psykologisk nivå. Gemenskapens betydelse för hälsan har bedömts ha

samma storleksordning som att inte röka. På så sätt kopplas även den sociala dimensionen in i resonemanget. Vi är sociala varelser med sociala behov. Ofrivillig isolering från andra, ej självvald ensamhet, uteslutning från gruppen, mobbing har i längden elaka effekter på vårt immunsystem, något som mer och mer kommit att uppmärksammas vid långtidssjuk-skrivningar. Att enbart i alla lägen föreskriva en individ vila i hemmet, är inget bra recept. Vi vet att efter ca tre månaders tid av frånvaro från arbetsplatsen, uppstår problem som inte var för handen initialt. Kanske är det så att man ska sjukskriva till arbete, inte från – att sjukskriva till en individuellt anpassad och meningsfull sysselsättning.

Det goda livet har en otvetydig politisk dimension. Det är de politiska besluten som är med och formar det samhälle vi har och det vi i framtiden får. Det finns inte något politiskt parti, oavsett färg, som inte menar att det är just deras ideologi, deras partiprogram som kommer att leda till ett gott liv. Det finns idag inget alternativ till det demokratiska system vi har här i västerlandet: att fritt få föra fram sina åsikter och att i fria val få rösta på det alternativ som man tror borgar för ett gott liv i framtiden. De totalitära utopierna har förhoppningsvis en gång för alla gått i graven. Det demokratiska samhället är en viktig del av det goda livet.

Att fundera kring hälsa och det goda livet utan att ta in *meningsfrågan*, är meningslöst. Längre har meningsfrågorna förpassats till vetenskapens avskrädeshöj. Nu har dock läget blivit ett annat. En glimt av detta finns i texten ovan kring riskökningen hos olika personer utifrån deras upplevelse av livet. Låt oss därför nu även räkna med människans andliga nivå. Att överhuvudtaget drista sig att prata om andlighet i vetenskapliga sammanhang har minst sagt varit som att svära i kyrkan. Men så är det ej längre enligt aktuell forskning. Mastodontundersökningar i Kanada, USA och Europa talar sitt tydliga språk om sambandet mellan andlighet och hälsa. Troende personer har mindre av hjärtsjukdom, cancer och högt blodtryck och de tillfrisknar lättare än

icke-troende. Studier visar att de lever upp till sju år längre (hänsyn har då tagits till hälsorisker som alkohol och tobak). Hos äldre människor som gick i kyrkan minst en gång i veckan fann man att det bara var hälften så sannolikt att de skulle ha förhöjda nivåer av interleukin-6, ett protein som har betydelse vid flera åldersrelaterade sjukdomar. Forskningen visar vidare att troende människor vistas mindre tid på sjukhus, återhämtar sig fortare och hanterar livets svängningar på ett mer positivt sätt. De skiljer sig inte lika ofta, använder mindre av droger och har ett bättre socialt skyddsnät.

Viktigt att understryka är att dessa fynd, precis som alla stora studier, inte kan säga något om den enskilda individen. Vad man kan säga är, att det på en epidemiologisk basis helt klart är en fördel att ha en andlig livsföring. För många av oss är detta ingen stor nyhet men nu är det bekräftat av siffra, procent och tabell. Andlighet är dock ett svårt ämne i vår sekulariserade tid. Det är nog därför på sin plats att göra en viss utvikning. Andlighet, eller rättare sagt den transcendent upplevelsen, är alltid till sin natur bortomspråklig. Teologin är sekundär till själva den direkta erfarenheten. Standarverket för denna typ av upplevelser är fortfarande William James *Den religiösa erfarenheten i dess skilda former*, som kom ut 1902. En klassiker som håller. James teser har nu i modern tid fått förnyad aktualitet genom ett framväxande forskningsfält – *neuroteologi*.

Det är neurologer som satt sig för att finna ut hur vår hjärnverksamhet ser ut vid en andlig erfarenhet. Många spännande fynd har gjorts. Upplevelsen är universell och forskarna talar om att vi tycks vara "hardwired for God", dvs vi är alla genetiskt förberedda för denna typ av upplevelse. Huruvida det upplevda äger någon högre realitet än enbart elektrokemisk verksamhet i den gråa materien innanför skallbenet, tar man inte ställning till. Det är en fråga för teologer och filosofer. En spännande hypotes kring varför denna typ av upplevelser överhuvudtaget existerar, är att de ger ett slags boostereffekt på immunsystemet. Lite vanvördigt uttryckt – en riktig goda livet-kick. En spännande tanke. Intressant att notera är

att samtliga andliga trosinriktningar har metoder som syftar till att framkalla ett avspänt, receptivt tillstånd i organismen. Olika tekniker, men med samma mål. Bön, kontemplation, meditation, tai chi, qi gong, mantra-sång m fl. Sett ur ett strikt materialistiskt perspektiv kan de andliga traditionerna förstås som mänsklighetens försök under årtusendena att förmedla tekniker för ett gott liv. Den teologiska påbyggnaden kommer därefter.

Det goda livet är till syvende og sist en upplevelse. Vi vet att en individ med yttre mått mätt kan ha hög samhällelig status, ha det välbeställt materiellt och en välfungerande kropp, men ändå känna sig leva ett tomt, meningslöst liv. Samtidigt som en annan individ kan ha det knapert materiellt eller kanske någon sjukdom eller något svårt handikapp, men känner sig leva ett gott och meningsfullt liv. Det är, som det sades inledningsvis, individen själv som ger svaret på huruvida det goda livet är för handen. Det är vad det hela kokar ner till. Vi har ingen yttre objektiv måttstock gällande för alla på vad det goda livet är. Vad vi kan göra är att ta del av epidemiologiska fynd på olika nivåer, kropp, själ och ande, och reflektera över deras bärlighet i våra egna liv och hur vi bäst skapar ett samhälle som är en bra arena att förverkliga dessa på.

Mer och mer inom forskningen pekar dock på att det är meningsdimensionen som är själva basen för de andra nivåerna. Och då inte mening som utkomsten av en abstrakt logik eller teologiska diskussioner, utan som en direkt inre värmande känsla av mål, riktning och sammanhang. Den gamle mytsamlaren Joseph Campbell fångade detta förhållande med precision. När han i en intervju tillfrågades om livets eventuella mening, svarade han: "Jag tror inte att vi människor så mycket söker meningen med livet, som just känslan av att vara vid liv." På följdfrågan, hur finner man då denna känsla, att vibrera av liv, kom svaret blixtnabbt: "Follow your bliss. Find where it is, and don't be afraid to follow it..."

Hans Ljungqvist är leg. psykolog, författare till "Kreativitetens hemlighet" (2001).

Undersökningar i Kanada, USA och Europa talar om ett samband mellan andlighet och hälsa. Troende personer lider mindre av hjärtsjukdom, cancer och högt blodtryck och tillfrisknar lättare än icke-troende. Och de lever upp till sju år längre.

Darwins monopol på sanningen

”Darwins fiender vill in i klassrummet” var rubriken på en vetenskapsartikel som TT erbjöd tidningar och som hade skrivits av en Roland Johansson. Den infördes i Nya Wermlands-Tidningen 29 oktober.

Artikeln innehöll en rad dumheter. Där fanns bland annat en sådan groda som att kreationism och parapsykologi (en vetenskap) tar avstånd från naturvetenskapen.

Det är sorgligt när kompakt okunnighet får utrymme i media för att angripa kloka tankar om verkligheten och ikläder sig kunskapens och förnuftets vetenskapliga kappa.

Kritiker av Darwin har påpekat att exempelvis ögat knapast kan ha utvecklats gradvis bara genom mekaniska processer och naturligt urval. En av kritikerna är den amerikanske biologen Michael Behe. Han påpekar bland annat att alla de olika sofistikerade delarna i ögat måste samverka för att det skall bli en bild av yttervärlden. Skulle någon del saknas, blir det inget riktigt seende, kanske ren blindhet. Det går inte att peka på en utvecklingsväg för ögat, hur det långsamt förändrats under utvecklingens gång. Allt måste ha varit med från början.

Men i Johanssons TT-artikel påstås att det inte alls är svårt att förklara ögats uppkomst enbart utifrån evolutionsteorin. ”Forskarna” säger att ”från en enkel ljuskänslig cell till ett komplett öga tar inte utvecklingen genom naturligt urval mer än 400 000 år.” Detta är en gissning, men Johansson påstår att Darwins teori är strikt vetenskaplig – och inte lämnar plats för en skapare.

Darwinismen är den enda vetenskapliga förklaringen till världens tillblivelse, förklarar Johansson. Iakttagelser av *intelligent design* i naturen skall därför uteslutas från skolundervisningen. Inga tankar om en intelligent faktor i evolutionen skall släppas fram.

Allt ljus på Darwin! Kritikerna förvisas till skuggan.

Nog är detta beteende besynnerligt.

Idén att universum är en idiot som med rent mekaniska processer, med hjälp av mutationer och naturligt urval, har skapat världen, är, som många inser, absurd. Men den världsförklaringen skall inte bara vara tillåten, utan den skall dessutom inte få ifrågasättas i undervisningen. Darwins anhängare skall även i fortsättningen ha monopol på sanningen. Det menar idag en majoritet inom det vetenskapliga etablissemang.

Religiösa mystiker inspirerade Hammarskjöld

”Mystiker gav honom modet” är rubriken på en artikel om Dag Hammarskjöld i Svenska Dagbladet 27 november, skriven av Sture Linnér, en gång nära medarbetare och vän till FN-chefen.

Linnér skriver att Hammarskjöld intensivt studerade mystiker som Mäster Eckehart, Thomas a Kempis och Johannes av Korset.

Han kom sedan ofta spontant att tänka på dem och deras ord. Dessa kristna mystiker förklarade för honom hur man kan leva ett aktivt liv, i full inre harmoni, ”som medlem av andens gemenskap”. De förverkligade sig själva genom självutgivelse. Hammarskjöld sa en gång att kärlek var för dem ”helt enkelt ett överflöd av den kraft som de kände sig fyllda av när de levde i sann självförglömmelse”. Deras kärlek tog sig uttryck i ”en ovillkorlig pliktuppfyllelse och i ett förbehållslöst accepterande av livet, vad det än gav dem personligen – möda, lidande eller lycka”.

Med sin dragning mot mystik kunde Hammarskjöld förena handling och meditation i en kreativ harmoni, och han kunde på ett enastående sätt ”kombinera ensamhet med världsomspännande aktivitet”.

Fröding fick en insikt

I en bok ”Gustaf Fröding och Karlstad” av Ove Moberg skriver författaren att Fröding berättat hur han en dag skrivit ”en bitande, ja halvt förintande artikel” i Karlstads-Tidningen mot en meningsmotståndare, en redaktör Daniel Olsson. Men på kvällen satt han på stadshotellet och drack punsch med denne Olsson. Han fick då uppslaget till en dikt, där han skildrar hur fiender strider mot varandra under hetsande stridsrop:

”Hugg skurkarna sönder och samman.
De strida mot sanningens sak”,
och hatet, den härjande flamman,
sjöd vilt i bataljernas brak.

Men när fienderna vänskapligt språkade med varandra kunde en och annan konstatera att

De män, som han förr velat kalla
blott djävlar och vilddjur och troll,
de blevo förvandlade alla
till mänskor på närmare håll.

Att fiender icke blott strida
av ondska och låghet han fann:
de tro och förtvivla och lida
och längta och hoppas som han.

Efter den insikten kunde Fröding inte längre mobilisera det gamla hatet mot motståndarna, eller den gamla entusiasmen. ”Tidningsmannen Fröding kunde inte bortse från människan bakom den hand, som förde pennan i motståndarpressens spalter.”

Jag letade alltid utanför mig själv efter styrka och självförtroende, men sådant kommer ju inifrån. Det finns där hela tiden.

Anna Freud

Allt är ett

Egot skapar den förkvävande illusionen att vi är från varandra åtskilda väsen, öar för oss själva, som bokstavligen inte har någon förbindelse med världen omkring oss. Ingenting kunde vara mindre sant. Den slutliga andliga insikten har alltid varit att *allt är Ett*. Ju djupare vår insikt är om detta absoluta faktum, desto mer betydelsefull blir den positiva inverkan vi har på denna värld som vi alla skapar tillsammans. Ju mer vi inser hur stort inflytande vi faktiskt har, vare sig vi är medvetna om det eller inte, desto mer kommer vårt andliga samvete att väckas upp. Förståelsen att *allt är Ett* är upplysningens essens, och den verkliga erfarenheten av denna förståelse är erkännandet att det bokstavligen *inte existerar någon annan*. Om det inte finns någon annan, så är det bara *du* som finns. Det betyder att du är den kreativa impuls som finns och som valde att sätta igång den evolutionära processen för fjorton miljarder år sedan. När du blir mer medveten om detta, kommer du att inse att det kommer an på dig att driva denna process vidare just nu. Uppvaknande av ett andligt samvete betyder att framtiden bokstavligt talat beror på dig, inte i någon metaforisk eller teoretisk mening, utan *faktiskt*.

Andrew Cohen

1981 sa Anthony Brooke och Gita Keiller:

– Vi upplever att allt är ett. Det viktigaste är att man utvecklar känslan av att man är ett med allt omkring sig. Vi tror på livets enhet, och vi tror att allt har en djup mening. Universum är som en enda organism, genomsyrat av ett enda liv och ger uttryck för en gudomlig idé. Eftersom vi alla är delar av den stora enheten, borde människor inte behöva känna sig ensamma och isolerade. Människan är ett med livets innersta kärna, och hon tar aktiv del i den ständigt fortgående skapelseprocessen.

– Denna enhet, detta universum är fulländat. Men fulländningen är inte en statisk företeelse, inte någonting stillastående, utan det är en möjlighet som ständigt står öppen för var och en, en möjlighet till utveckling av ens gåvor och förutsättningar, en oupphörlig nydaning.

– Livet har obegränsade resurser – alla möjligheter ligger öppna för oss. Livet självt driver var och en av oss att vara och verka allt mer helt och fullt.

– Människans strävan blir att leva i samklang med denna enhet, universum, och känna att man är en del av enheten.

Tryckfel

Det finns nog ett litet antal tryckfel i varje nummer av Sökaren. Det beror inte direkt på slarv hos red. Men det svårt att se alla fel i korrekturet. Det beror dels på att när man är läsare, så ser man orden snabbt i helheter, man läser inte bokstav för bokstav, och det är svårt att helt frånga den vanan, när man läser korrektur. Det gör att någon felaktig bokstav här och där inte observeras. Dels är det också så att en engagerad red. innehållsläser, vilket en professionell korrekturläsare inte skall göra, dvs man tänker på innehållet, och det leder till att man inte alltid märker när någon bokstav inte är rätt.

Det vore fel att säga att det skall bli bättring, för det blir det inte. Läsarna får försöka ha överseende.

Red.

Bibeln ett rättesnöre för människors tro?

”Om en man ligger med en annan man som med en kvinna, har de båda gjort något avskyvärt. De skall straffas med döden, skulden för deras död är deras egen.”

Tredje Moseboken 20:13

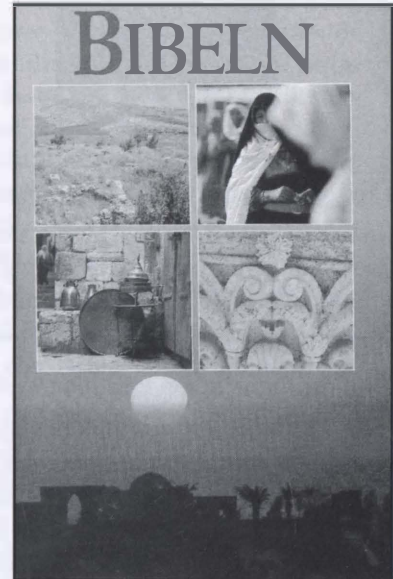
Så har Herren sagt till Mose enligt Bibeln, som av många människor menas vara Guds ord.

Men pastor Åke Green, den stackars mannen, tror inte riktigt på Bibeln. Han tror på den i viss utsträckning bara; några inslag bortser han från, helt rimligt i och för sig.

Men han borde dra slutsatsen att Bibeln inte generellt, inte i varje detalj, är en lämplig grundval för människors tro.

Bibeln kan anses ha ett kärleksbudskap, som är det väsentliga. Greens åsikter strider mot denna kristendomens grundidé.

För övrigt kan sägas att kärlek är kärlek såväl mellan man och kvinna som mellan män och mellan kvinnor.

Domedagen

Strax strax före år 1000 väntade många på världens undergång. Flera officiella dokument inleddes med orden ”Nu, när änden är nära”. Sedan utpekades år 1033 – 1000 år efter Jesu död – som domedagen. Och ännu senare den 15 september 1186, när alla planeterna stod i rad på himlen.

Därefter skulle världen gå under år 1335 och 1654 och 1814.

Enligt William Miller, Millerit rörelsens grundare, skulle änden komma år 1843.

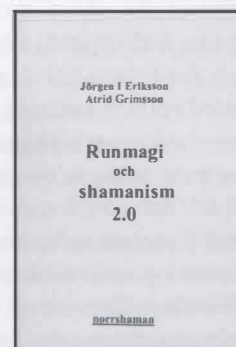
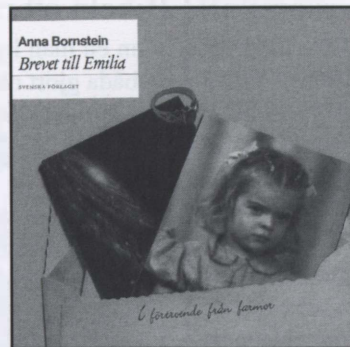
Jehovas vittnen har utpekat en rad olika år som året för världsundergången, t ex 1874, 1920 och 1925.

För några år sedan förkunnade amerikanen Willie Day Smith att de flesta kristna människor skulle försvinna spårlöst den 1 april 1980 klockan 15.00 texastid. En annan amerikan, Leland Jensen, kom fram till att domedagen skulle inträffa den 29 april 1980 klockan 15.55 montanatid.

Den danske droskchauffören och mediet Knud Weiking gjorde under förra århundradet gällande att jorden skulle ödeläggas senast julnatten 1967.

Amerikanen Richard Keinger profeterade att domedagen skulle inträffa den 5 maj år 2000; han hade tidigare utpekat 1977 som undergångens år.

Detta utgör ett axplock ur domedagsprofetierna.

Det gudomligt kvinnliga

Gudinnans återkomst av Marko Poganik (Nova Förlag, 206 sidor, översättning Willy Pfändtner) är en i raden av "gudinneböcker", som just nu dyker upp i världen. Säkert finns det något viktigt och djupt meningsfullt i att så sker.

Författaren är född i Slovenien och känd för sin koncept- och landskapskonst. Han leder jordläkningsseminarium över hela världen. På svenska har Nova Förlag tidigare gett ut hans böcker "Naturandar och elementarväsen" och "Läkeedom för jorden".

Den nya boken, som ursprungligen gavs ut på engelska med titeln "The Daughter of Gaia", är en märklig bok – och svårrecenserad! Ibland under läsningen har jag känt stor inspiration och fascination, ibland har jag skakat på huvudet, när uppgifterna blivit alltför komplexa och otroliga. Men kanske är det så, att detta är en bok som endast är möjlig att förstå på ett "inre" plan, helt utanför vår s.k. verklighet och logik.

Mark Poganik berättar hur han som man erfar Gudinnan, ibland högst påtagligt. Han uttrycker sig på Gudinnans språk, ett språk som var känt i många kulturer före bronsåldern, då fixeringen på de manliga gudarna började. Det är ett cykliskt språk med tre skilda faser, som berör oss på alla plan, personligt, historiskt och geografiskt. Även djuren är delaktiga i detta. Överallt härskar den trefaldiga gudinneprincipen.

Boken är rikt illustrerad av författaren och det är spännande bilder, som ger ytterligare dimensioner till boken. Det finns också olika sorters övningar, där läsaren själv kan pröva på och uppleva det författaren gjort och skriver om.

En annorlunda och på många sätt vacker bok, som kan ge nya insikter men också nya frågetecken. En mirakelbok för vidöppna sinnen och hjärtan.

Eva Jagrell

Brevet från farmor

Det är ett tjockt brev Anna Bornstein skickar iväg i *Brevet till Emilia* (Svenska Förlaget, 206 sidor) till sitt barnbarn. Ett brev som handlar om en livresa som författaren vill berätta om och ge vidare. Hon gör det på ett personligt sätt, när hon lyfter fram döda släktingar och andra viktiga människor på sin livsväg. Här möts den lilla världen och den stora. Allt vilar på en andlig grund.

Boken andas en stor kärlek och samhörighet mellan farmor och barnbarn. Utifrån denna kärlek skriver Anna Bornstein för att orientera Emilia i livet och livets villkor, där kärlek, sorg, passioner och främlingskap blir till avgörande existentiella ingredienser. "Du kommer att inse att även i dina mest passionerade kärleksförhållanden har du hos din älskade sökt något som alltid har funnits inom dig själv. Genom att du till slut hittar det läker dina gamla kärlekssorger och besvikelser ut. Du blir hel, fri och lycklig i dig själv – ett eftertraktat tillstånd."

Författaren menar att varje familj har en medvetandeström, ett slags kollektivt medvetande. Därför är det viktigt att känna till släkten bakåt. Deras drömmar och visioner lever vidare i generationerna efter. I boken talas öppenhjärtigt om svårigheter och tillkortakommanden, men här finns också många exempel på läkningens kraft och viktiga möten, speciellt de med mästaren, som spelat en avgörande roll i författarens liv. Det är Paul Brunton som avses, förmodar jag. Anna Bornstein översatte flera av Bruntons böcker till svenska och jag minns med vilken behållning jag läste dessa böcker.

Den förtroliga boken till Emilia kan tjäna som inspiration för andra mor- och farföräldrar, att på samma sätt dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper innan det blir för sent. Att få någon form av livstestamente från den äldre generationen med sig på den egna personliga resan genom jordlivet måste vara till stor glädje för den som ännu inte kommit så långt på vägen.

Eva Jagrell

Shamanistisk manual

Runmagi och shamanism 2.0 av Jörgen I. Eriksson/Atrid Grimsson. (Eget förlag: Norrshaman, ISBN 91-975054-4-7.)

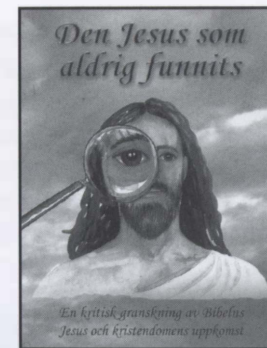
Jörgen I. Eriksson gav 1990 under pseudonymen Atrid Grimsson ut en första version av ovan nämnda bok, och därför har den uppdaterade och omarbetade editionen tillägget 2.0. Boken ska främst ses som "en manual till shamanens värld". Eriksson har under lång tid engagerat sig i schamanism, inkluderande fältstudier hos samer, navajo- och puebloindianer i sydvästra USA. Runmagin är enligt författaren "mest kraftfull tillsammans med de stora shamanska extas- och trancemetoderna", därav de två kombinerade ämnena.

Eriksson menar att schamanism inte bara är en symbolhandling med psykologiska konsekvenser, utan en realitet: han har – utan att vara asatroende – enligt egen utsago själv besökt dessa förkristna världar. Författaren har även i sin verksamhet "erfarenhet av att arbeta med förfädersandar", somliga i djurgestalt och "väsen som inte har haft någon form över huvud taget". Huruvida dessa världar anses existera oberoende av människans medvetande klargörs inte, men är hur som helst "en karta över de energier som finns i landskapet och i kosmos som helhet".

Avsnitten om runornas historik och praktik (runmagi) ger intrycket av att vara betydligt mer sakkunnigt underbyggda än i t.ex. "Att spå som man gjorde förr" (2002), den bok som den populära brittiska wiccan (häxan) Cassandra Eason skrivit om den nordiska runmagin.

För en skeptiker förblir Erikssons schamanresor en trosfråga, men avsnitten om asavärldens gudar, alver, diser, tursar, troll, vättar, dvärgar och andra i myterna förekommande gestalter presenteras här, såvitt jag kan bedöma, relevant. Citat ur den klassiska isländska urkunden Eddan ger tyngd och must åt framställningen.

Gunnar Martin Aronsson

Sagan om Jesus

Roger Viklund är tekniker, bosatt utanför Umeå, med ett lidelsefullt intresse för Jesusfrågan: Vad är sant och vad är inte sant om kristendomens Jesus? Viklund har bedrivit omfattande studier för att få svar på sin fråga. Resultatet har blivit den 596-sidiga boken *Den Jesus som aldrig funnits*. Utgivare är Bokförlaget Vimi, Travbanevägen 5, 904 40 Rönneby.

Viklund skriver i inledningen att ingenting som han tar upp, är nytt; allt har tidigare varit publicerat, men svårt att hitta för en lekman. Sammanställningen och slutsatserna har präglats av Viklunds egen personlighet.

Författaren imponerar med en stor mängd informationer från en rad olika källor och med resonemang som måste tas på allvar.

Bland annat tar Viklund upp det anmärkningsvärda faktum att ingen historiker nämner Jesus. För historieskrivare som behandlar den tid då Jesus skall ha levt, är han okänd. Däremot berättar de om några andra religiösa gestalter i Palestina under den aktuella tiden. Josefus skriver om tre messiasgestalter, som han känner till. Men Jesus har inte varit så betydelsefull att han kommit till Josefus kännedom (om han nu har existerat).

Viklund menar, av många skäl, att den Jesus som Bibeln berättar om, aldrig har funnits: Evangelieberättelserna och en rad apokryfiska (icke bibliska) evangelier är ihopdiktade.

Och Paulus, som Viklund tror är kristendomens verkliga grundare, visar ingen kännedom om en historisk Jesus. Han berättar i stort sett ingenting om Jesu undervisning eller om hans jordiska gärningar. Han vet ingenting om Jesu födelse, föräldrar och dop eller om förrädaren Judas Iskariot, ingenting om Lasaros, som Jesus sägs ha uppväckt från de döda.

Mycket i historien om Jesus är lånegods från berättelser om andra stora religiösa gestalter. Viklund skriver t ex: "Tron att gu-

domliga personer efter döden återuppstod 'på den tredje dagen' var vid denna tid allmänt accepterad. Paulus' omnämnande av Jesus uppståndelse på den tredje dagen är alltså ingen historisk hänvisning utan bygger på en gammal trosföreställning om guds söner som efter sin död ansågs återuppstå på just den tredje dagen." – Vid såväl Herakles som Jesu död inträffade både en jordbävning och en solförmörkelse. – De underverk som tillskrivs Jesus, är kopior av vad som berättades om andra gudamänniskor.

Historien om Jesus är också skriven så att ord i "skrifterna" uppfylls. Ett exempel: alla fyra evangelisterna berättar att soldaterna som stod vid Jesu kors kastade lott om hans kläder. Och i Psaltarens 22:a psalm om den lidande rättfärdige står att "de delar mina plagg emellan sig, de kastar lott om mina kläder".

Det är osäkert hur evangelierna har ändrats vid de ständiga avskrifterna. Men att de har ändrats är klart. (Före boktryckarkonsten måste det göras avskrifter av avskrifter av avskrifter, och därvid gjordes en rad både oavsiktliga och avsiktliga ändringar.) Troende avskrivare har ändrat efter egen uppfattning om vad som var sant, eller efter den teologi som en församling hade.

Viklund nämner också bland annat det märkliga faktum att det äldsta evangeliet, Markus, slutar med vers 16:8. Allt om att Jesus visade sig efter sin påstådda uppståndelse saknas i de äldsta och mest tillförlitliga handskrifterna. Den nuvarande avslutningen, där den uppståndne visar sig först för Maria Magdalena och sedan för flera av lärjungarna och därefter far upp till himlen, är ett tillägg från omkring år 400 och är en sammanfattning av stycken i de andra evangelierna och Apostlagärningarna; detta brukar i biblar stå inom klammer.

Viklund tar också upp att inget i Jesu lära är unikt. Forskare har visat att de flesta uttalanden som tillskrivs Jesus har paralleller i bl a judisk religiös litteratur.

Boken är strängt sagd. Inget förakt för oliktänkande, men stor bestämdhet i de väsentliga slutsatserna. Man känner respekt för Viklunds sanningssökande. Ändå är det för mig omöjligt att värdera den här boken. Språkbehandlingen är god, resonemangen intelligenta, men för att bedöma Viklunds arbete fordras en beläsenhet i det som rör kristendomens uppkomst, som jag inte har. Något som klart torde framgå är att det finns en rad för tron besvärande omständigheter kring krisendomens uppkomst, vilka gör att grundvalen för den kristna tron framstår som bräcklig. I Viklunds framställning blir ingen

Har Bibelns Jesus funnits? Har den person, vilkens livsöde så gripande skildras i evangelierna, verkligen trampat Jerusalems gator? Jag tror inte det.

Sedan 90-talets början har jag studerat kristendomen och framför allt undersökt grunden för en historisk Jesus. Detta har lett mig till slutsatsen att det är mycket osannolikt, ja nästintill omöjligt, att den Jesus vilkens liv skildras i evangelierna har funnits. Som jag ser det är han en litterär fiktion.

Roger Viklund

trovärdighet alls kvar hos evangelierna.

Det finns mycket att fundera över i Viklunds tegelstensstora bokredovisning av sitt sanningssökande. Men en rad frågetecken blir kvar i mitt medvetande. Är granskningen vederhäftig? Författaren är inte akademiskt utbildad religionsforskare eller historiker, utan "amatör". Och hur tillförlitliga och kloka är de olika skriftliga källor som han bygger på?

Kommer Viklunds arbete att tas på allvar, väcka uppseende, diskuteras – eller i stort sett mötas med tystnad? Det bör nog visas ett seriöst intresse.

Vilken livssyn har nu Roger Viklund själv? Han är varken ateist eller agnostiker, utan gnostiker/esoteriker. (Boken har ett kapitel om gnostiken, som mest bygger på Henry T. Laurency.) Han hade redan från början åsikten att evangelierna inte var avsedda att uppfattas bokstavligen, utan skulle tolkas symboliskt. Han tror att vi människor återföds som människor och att evolutionen i första hand är medvetandets evolution.

Men något flummigt tänkande är det inte fråga om hos Roger Viklund. Hans framställning är kristallklar. Han ställer en rad väsentliga frågor. Det är inte säkert att hans svar är läsarens svar, men frågorna är berättigade.

Inte sällan är Viklunds resonemang spekulativa. Ofta finns inget självklart svar på hans sanningsfrågor. Men allt är intressant och värt att tas på allvar.

(Recensentens uppfattning är att eftersom berättelserna om Jesus inte är skrivna i en historievetenskaplig anda, ger de ingen kunskap. De är trosvitnesbörd som vill övertyga läsaren.)

SM

Människan och evolutionen

Jag är uppvuxen i Västerbottens inland. När jag var i 10-årsåldern hade jag en stark upplevelse som sedan har följt mig hela livet. Min mamma hade förlorat ett halsband, som vi inte lyckades hitta. Som en sista desperat åtgärd ringde hon fjärrskådare Karlsson i Ankarsund, en plats som ligger mellan Storuman och Tärna. Ingen i vår familj kände honom och han hade aldrig varit hemma hos oss, men han var vida känd för sin extraordinära klärvoajanta förmåga. Jag kröp intill luren för att höra vad han sa. Orden kom långsamt och han lät mycket tveksam: "Det här känns inte så starkt, men i det södra rummets sydöstra hörn finns det ett skåp. Där är det." Visst fanns det ett linneskåp på det utpekade stället, men mamma kunde bara konstatera att vi redan hade sökt där. Då blev han tyst en lång stund och svarade sedan dröjande: "Nej, jag kan inte känna någonting annat." Vi tömde naturligtvis skåpet, skakade omsorgsfullt på alla lakan, örngott och handdukar, men utan resultat. Då började pappa röra i hyllorna, och plötsligt föll halsbandet ner. Det hade legat mellan en av hyllorna och skåpets bakstycke, utan att synas utifrån. Jag grubblade mycket över det inträffade. Hur kunde gubben veta att det fanns ett skåp i just det hörnet, och hur i all världen kunde han veta att det var där halsbandet fanns? Vilka krafter hade han som de flesta andra saknar, eller i alla fall inte kan utnyttja? Händelsen väckte många frågor i den 10-åriga hjärnan, och dom har sannerligen inte blivit färre med åren. Däremot lyser fortfarande svaren med sin frånvaro.

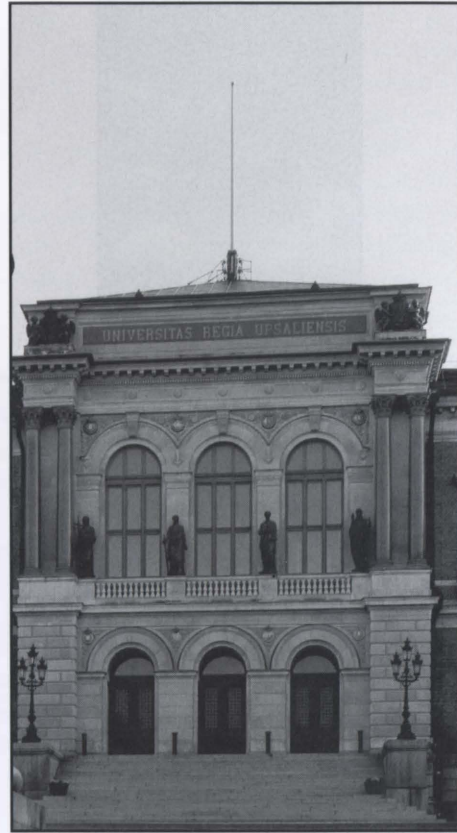
Att ställa existentiella frågor till (huvudströmmen inom) vetenskapen är meningslöst. Vetenskapen idag sysselsätter sig bara med den begränsade del av verkligheten som kan mätas enligt den modell som har utvecklats under de senaste århundradena. Allt är materia. Människor som Karlsson finns inte, eftersom hans förmågor inte ryms i den vetenskapliga mallen. Visst kan vi konstatera att våra fysiska kroppar är materia. Att däremot det mentala livet, vårt jag, vårt medvetande, våra tankar, våra känslor, vår kreativitet och våra talanger när det gäller språk, matematik och musik bara är en serie elektrokemiska reaktioner i hjärnan är inte lika lätt att förstå. Det skulle innebära att det mentala livet är autonoma processer som startar spontant eller genom att motta sinnesuttryck utifrån. Sedan händer det bara något. Enligt dagens vetenskapliga tro måste människans känsla av att ha någon form av kontroll över sitt mentala liv vara självbedrägeri, eftersom ju också kontrollen består av auto-

noma elektrokemiska processer som startar spontant eller utifrån inkommande sinnesintryck. Så är vi tillbaka till ruta ett.

Förr i världen fanns det en blind tro på religiösa förkunnelser. Nu för tiden är det många som tror lika blint på vetenskapen, oavsett vilka absurda påståenden den kommer med. Det riktigt underliga är att när tankens elektrokemiska reaktioner triggas igång hos materialisten verkar han vara lika övertygad som alla andra om att han "själv" styr processerna. Jagets elektrokemiska processer styr alltså tankens elektrokemiska processer. Tala om "Goddag yxskaft"!

Vilket värde finns det under sådana omständigheter i en logisk process som har kommit fram till att vi bara är elementarpartiklar organiserade efter ett visst mönster? Det är ju elementarpartiklarna själva som har kommit fram till det och processen ingår i ett autonomt system, vilket gör att resultatet kan betraktas som tämligen slumpartat, även om det logiskt sett inte kan bli något annat än vad det blir, åtminstone inte för tillfället. Hur stabilt systemet är och vad som egentligen utlöser förändringar och nya banor för processerna, är också en osäkerhetsfaktor, liksom hur kapabelt systemet är att värdera sina egna resultat. Även om systemet på något obegripligt sätt skulle kunna ifrågasätta sig självt är ju också den funktionen lika autonom, och då återvänder vi än en gång till ruta ett.

Visst är det märkligt att det enda som inte behöver bevisas i den vetenskapliga världen är just evolutionen. Först skapades det materia ur ingenting. Materians grundstenar formerade sig slumpmässigt till atomer, molekyler, planeter, solsystem och vintergator. På vår jord lyckades den så småningom på något underligt sätt formera sig i spiraler så att det uppstod växande liv, och samtidigt fantastiskt nog också skapa en fortplantningsapparat. Ytterligare att antal slumpmässiga kombinationer senare uppstod medvetna djur och till sist självmedvetna människor. När ett antal livlösa partiklar formerar sig på ett visst sätt kan det alltså uppstå mervärden som ligger långt över varje enskild komponents egenskaper. I sin fulländning (?) har det nu lett till att unika mänskliga egon har uppstått. Den som på allvar tror på det, måste vara sällsynt lättlurad, eftersom vetenskapen varken kan tala om vad detta ego egentligen är eller hur det fungerar. Hela frågan är omgärdad av en serie mer eller mindre troliga antaganden. För vetenskapen återstår det också att via försök uppnå samma resultat som evolutionen, något som annars är mycket viktigt för att man ska få kalla något för vetenskapligt i den vetenskapliga världen.

Uppsala universitet, en det vetenskapliga etablissemangets högborg.

Foto Per Hanneberg, Pressens Bild.

Om det bara finns partiklar av materia, vad är det då som skapar den elektromagnetiska kraften, den starka och den svaga kärnkraften och gravitationen? Om dessa krafter är en delmängd i materian, innebär det att materian trots allt är något mer än bara livlösa klumpar. Gravitationen skulle således, precis som medvetandet, uppstå när ett antal partiklar organiserar sig på ett visst sätt. Det låter lite märkligt för en amatör.

I brist på kunskap finns det teorier, varav evolutionen enligt Darwin knappast kan betraktas som bättre än någon av de andra, snarare sämre och mindre sannolik. Det är meningslöst att bara tro, oavsett vad man tror på. Att söka sanningen är en sak, men den som säger sig ha funnit den borde presentera helt andra bevis än vad man enligt någon av dagens olika uppfattningar om livets ursprung och väsen kan göra. Det har alltid, och kommer troligen alltid att finnas, människor som Karlsson. Ska vi förstå någonting av deras ännu så länge speciella förmågor är vi tills vidare hänvisade till våra egna subjektiva spekulationer om livets ursprung och människans väsen. Striden om vem som har rätt verkar just nu mest av allt handla om vem som kan ropa högst.

Allan Larsson

En livsavgörande upplevelse

Annandag påsk 1975 skedde något som kom att förändra mitt liv i grunden. Familjen befann sig på sommarstället i den småländska skogen. Jag vaknade tidigt på morgonen av märkliga ljud. När jag drog upp rullgardinen såg jag två orrtuppar sitta i körsbärsträdet utanför sovrumsfönstret. Kammarna lyste röda mot den vita snön som så oväntat fallit under natten.

På eftermiddagen bestämde jag mig att ta en ensam tur i skogen. Jag satte på mig höga stövlar och gav mig av. Skogen var vit och alldeles tyst. När jag gått en stund stannade jag till och tittade upp mot trädkronorna. Och nu skedde något helt oväntat. Tiden stannade. Allt blev evighet. Jag fylldes av den djupaste sällhet och frid och blev ett med allt, med himlen och träden, med snön och stenarna, ja, med varje liten del av universum. Jag "förstod" utan ord hur allting hängde ihop och att allting hängde ihop.

Det fanns ingen åtskillnad. Allt var ett. Jag vet inte hur länge jag stod så, kanske var det länge, kanske bara ett ögonblick. Det är mycket svårt att i ord fånga vad som skedde.

På vägen hem undrade jag över hur jag skulle kunna komma tillbaka till en vardagstillvaro efter detta. Men det gick mycket bra. Samma eftermiddag tog jag ut alla husets mattor och piskade dem med en väldig armstyrka.

Det dröjde flera år innan jag berättade för någon vad jag varit med om. Ingen skulle få psykologisera över detta. För mig var upplevelsen verkligare än verkligheten själv.

Det har nu gått trettio år sen min upplevelse. Ändå finns den levande kvar inom mig. Den förändrade hela mitt liv. Jag bröt upp från det mesta, bytte yrke, "gick ner" i status, och mina värderingar ändrades i grund. Och jag har aldrig ångrat något av det.

Efter den dagen har jag sökt och funnit på ett helt annat sätt än tidigare. Jag har fått en tillit till livets mening, till "Gud", och mina intressen har ändrats för alltid. När jag ser tillbaka på livet så blir det "före" och "efter".

Gun Hansson
Lund

Visdomsord

samlade av Rolf Åsare

Funnes ej döden, skulle människorna ej stå ut med livet och aldrig inse dess värde... Nej, döden är det som gör tiden till ilande minuter och varelser till levande, verksamma, brådska, stridande och jublande väsen.

Verner von Heidenstam

Jag skulle inte bry mig om ifall jag förlorade mitt hus med alla inventarier. Genom mitt arbete med döende människor har jag lärt mig att det är helt andra saker som betyder någonting, t ex att njuta av en solnedgång eller att iakttä en svanfamilj vid stranden.

Elisabeth Kübler-Ross

Pröva inför varje sak som du har att göra med: är döden förskräcklig emedan den berövar mig detta?

Marcus Aurelius

Vem vet om ej vad människor kallar liv är död och döden liv?

Euripides

Genom att ägna sin kropp litet uppmärksamhet kan man bli mer medveten om de vinkar och råd den ständigt ger en.

David Stuart Sobel

Uppskatta din hälsa! Att få vara frisk är det viktigaste här i livet. Det brukar i alla fall de flesta svara, när de får den frågan. Tyvärr tar man det ofta för givet och värderar inte vad man fått. Synen, hörseln, smaken, känseln, att kunna stå och gå, böja sig och sitta bekvämt – det är fantastiska möjligheter. Att må bra och inte ha ont någonstans, det är livets största gåva. En nyttig tankeställare som får dig att värdera hälsan är att tänka tillbaka på när du var sjuk sist: hur du längtade till att bli frisk igen.

Inger Norberg

Promenaden är en motionsform som inte kräver någon gymnastiksal. Den är ett recept utan medicin, en bantningsmetod utan diet, ett skönhetsmedel som inte finns i någon affär. Den är ett lugnande medel utan droger, en terapi utan psykoanalytiker, en ungdomskälla som inte är en myt. Promenaden är semestern som inte kostar ett öre.

Aaron Sussman/Ruth Goode

Att motionera är också ett bra sätt att avreagera sig. Man springer bort stress och tråkigheter.

Lena Andersson

Kasta nervtablettorna och börja promenera i stället. En femton minuters promenad i friska luften gör samma nytta som en lugnande tablett.

Ulf Karlströmer

De flesta patienter har mycket dimmiga begrepp om vilka stora andliga krafter de har till sitt förfogande för att bygga upp käraktären eller hela kroppen.

Loring Swaim

Du har bara en kropp. När den är slut, så är festen slut.

Okänd

Ytterst verksamma män har i själva verket inte tid att värdslösa sin kropp.

Torsten Tegnér

Min egen uppfattning är att våra känslor är den viktigaste faktorn för att sjukdomar uppstår.

Per Nittve

Steve Ross och Olivia Rosewood

UNDBIK SOCKER

Ur boken *Happy yoga* (Energica förlag, 2005)
Översättning Cecilia Lyckow Bäckman

Enligt en amerikansk studie intar genomsnittssamerikanen 20,5 teskedar strösocker om dagen. På ett år blir det över 30 kilo om året. Men det är fullt möjligt att leva ett lyckligt och fullkomligt liv utan extra socker.

Socker påverkar hela kroppens fysiologi *dramatiskt*. En studie med femtio gifta par visade entydigt att grälen minskade med 86 procent när man tog bort sockret ur kosten. Socker skapar stora humörsvängningar, trötthet och irritabilitet. Och inte bara det – dessutom är det starkt beroendeframkallande. Har du någonsin sett ett barn med abstinensbesvär av sockerbrist? Små änglar kan bli rena demonerna i sin längtan efter att få en fix.

Det är inte bara strösocker som är beroendeframkallande utan också vissa former av kolhydrater med extremt högt glykemiskt index, eller GI. Om ett födoämne har högt GI betyder det att sockret i det har snabb effekt på kroppen. Dr Gabriel Cousens, författare till *Depression Free for Life*, bekräftar att mat med högt glykemiskt index orsakar häftiga blodsockertoppar som ger en kick. Kicken följs sedan av ett blodsockerfall som kopplats till dåligt humör, ointresse, depression och en i största allmänhet negativ livssyn. På listan över mat med högst GI finns bland annat socker, produkter innehållande vitt mjöl, behandlad juice, vitt ris eller snabbis, munkar, kakor, alla alkoholhaltiga drycker och riskakor.

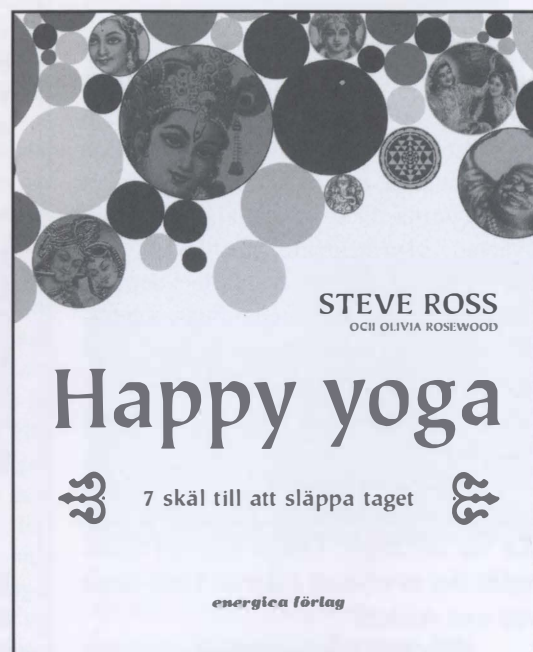
Mat med höga glykemiska noteringar orsakar den mest påtagliga obalansen i hälsan, och ibland kan den obalansen leda till allvarliga problem. I stället för att undervisa dig i grundläggande biologi vill jag förklara det hela på kortast möjliga sätt: Mat med mycket socker i (eller mat med högt GI) gör dig okänslig för insulinet som bukspottkörteln tillverkar. Det är som om tv:n skulle bli immun mot fjärrkontrollen – du kan trycka på knapparna och slå fjärrkontrollen i soffan, men tv:n reagerar inte. Insulin är det hormon som öppnar cellväggarna så att blodsockret kan komma in. När man blir okänslig för insulin är det som om dörr-

klockan i cellväggen går sönder. Insulinet kommer med energi i form av glukos och ringer på dörren, men ingen öppnar. Då spelar det ingen roll hur mycket mat du tvingar ner i kroppen – energin kommer inte in i cellerna. Det är ett allvarligt problem. Som det står i UK Prospective Diabetes Study – om vi blir okänsliga för vårt eget insulin förlorar kroppen alltmer sin förmåga att hålla blodsockernivåerna i schack. Om du äter mat med högt GI ofta och regelbundet kan kroppen gradvis utveckla okänslighet för insulinet. Först överkompenserar den genom att producera massor av insulin för att få in näringen i cellerna. Sedan blir cellerna i bukspottkörteln uttröttade och oförmögna att producera mer insulin. Utan insulin kan inte kroppen reglera blodsockernivån längre. Det är ett svårt problem som leder till fetma, depression, diabetes och andra oönskade tillstånd.

Enligt läkaren Dharma Singh Khalsa, en av grundarna till America Academy of Anti-Aging Medicine, är stress en underliggande orsak till sötsug. Stress stimulerar frisättningen av kortisol, vilket i sin tur stimulerar frisättningen av en kemikalie i hjärnan, neuropeptid Y, som gör att man känner sig sugen på sötsaker. Om man tillfredsställer sötsuget genom att trycka i sig en chokladkaka eller två upplever kroppen ännu mer stress i blodsockersvängningarna som uppstår. Resultatet av det blir alltså förmodligen att man återigen känner sig sugen på sötsaker.

Dr Khalsa varnar också för faktiska hjärnskador som kan uppstå om man äter sådana här födoämnen. Lågt blodsocker, vilket ofta är resultatet av att systemet blivit avtrubbade och okänsligt för insulin, kan ge upphov till permanent förlust av hjärnceller. Dr Khalsa uppskattar att en genomsnittsvuxen har tappat miljoner hjärnceller – och därmed minneskapacitet – bara på grund av blodsockersvängningar.

De långsiktiga effekterna av socker

syns tydligt när man jämför fransmannens hälsa med amerikanernas. En fransman äter i genomsnitt fyra gånger så mycket smör som en amerikan, röker många fler cigaretter, äter dubbelt så mycket animaliskt fett och tre gånger så mycket ost. Ändå har fransoserna påtagligt lägre procent hjärtsjukdomar, åldersrelaterade sjukdomar och andra sjukdomar som man kopplat till den här formen av kosthållning. Forskarna har länge varit förbryllade över detta till synes otroliga mirakel. Varför är fransmännen friskare än amerikanerna trots att deras kostvanor är sämre? Men enligt dr David G. Williams, en av USA:s ledande experter på naturlig läkning, står svaret att finna i det faktum att de äter *en artondel* så mycket socker som en genomsnittssamerikan. När vi äter arton teskedar socker äter de en.

Gör dig själv en tjänst och dra ner på sockret – och på andra produkter med högt GI – så mycket som möjligt. Slös ingen tid och energi på att ha dåligt samvete om du faller för frestelser då och då, men försök undvika det. I det långa loppet kommer du att vara glad över din goda hälsa.

Indiskt tänkande om den yttersta verkligheten

En fader talar till sin son:

– Min käre, om någon hugger detta mäktiga träd vid roten, så blöder det, men lever ändå. Om någon hugger det i stammen, så blöder det, men lever ändå. Om någon hugger det i toppen, så blöder det, men lever ändå. Så står trädet genomträngt av det levande Självet, Atman, uppfyllt av glädje. Om Atman lämnar en av dessa grenar, så vissnar den. Om Atman lämnar hela trädet, så vissnar hela trädet.

Även detta skall du veta, min käre, att, sannerligen, denna människokropp dör, när den överges av det levande Självet. Men det levande Självet dör inte. Detta oändligt fina är alltings innersta väsen, det är det verkliga, det är Atman. Och det är du själv, o Shvetaketu.

- Undervisa mig mer, ärevördige!

– Det skall jag göra, min käre. Hämta en frukt från fikonsträdet där borta!

– Här är den.

– Klyv den!

– Den är kluven.

– Vad ser du?

– Jag ser små frön.

– Klyv ett av dem!

– Det är kluvet.

– Vad ser du i det?

– Ingenting alls.

Då sade fadern:

– Min käre, ur det fina, inre, som du inte ser, har detta stora fikonsträd uppstått. Tro mig, detta oändligt fina är också världsalltets innersta väsen, det är det verkliga, det är Atman. Och det är du själv, o Shvetaketu.

– Undervisa mig mera!

– Det skall jag göra. Se, här är litet salt! Lägg det i vatten och kom tillbaka till mig tidigt i morgon!

Sonen gjorde så. Sedan sade fadern till honom:

– Hämta saltet som du i går afton lade i vattnet!

Han trevade efter det, men fann det inte. Som försvunnet var det.

– Läppja på vattnet! Hur smakar det?

– Salt.

Då sade fadern:

Min käre, likaså ser du inte Atman i denna människokropp, och dock finns den där. Och detta oändligt fina är alltings innersta väsen. Det är det verkliga. Och det är du, o Shvetaketu.

(Ur Chandogya-upanishaden)

Lär känna detta Oförgängliga, som genomtränger allt ...
Svärdet kan inte hugga det,
elden kan inte bränna det,
vattnet kan inte väta det,
vinden kan aldrig uttorka det.
Ofattbart för tanken är det.
... oföränderligt ... evigt.

(Ur Bhagavad-Gita)

Karl-Erik Edris

Vetenskap och religion

Två vägar till mysteriets port

Teorier med all-förklarande anspråk, som Darwins utvecklingslära, framställs som om de vore i det närmaste bevisade och att det därför är onödigt att söka förklaringar till dem.

Häromsistens fick jag ett uppdrag. Sökarens redaktör ville att jag skulle skriva om det som pekar på, eventuellt bevisar, att en materialistisk mekanistisk förklaring av världen inte är möjlig.

Jag tackade ja, och min infallsvinkel blir att först försöka klargöra vad det är man gör när man anser sig förklara världen på ett materialistiskt och mer eller mindre mekanistiskt sätt. Som jag uppfattar saken går själva förklarandet ut på att försöka få insikt om orsakerna till det fenomen som skall förklaras. Detta låter måhända banalt, men det är det inte. För varje studerat fenomen, som inte är trivialt, är det inte uppenbart vare sig vilka de påverkande orsakerna är eller hur deras påverkan exakt går till.

En viktig del av den vetenskapliga verksamheten är därför att isolera det studerade fenomenet för att försöka få kontroll över vilka orsaker som faktiskt påverkar fenomenet ifråga. Drömmen är att ha det studerade fenomenet som "i en liten ask", dvs. så isolerat att man själv kan applicera olika orsaker för att studera exakt vilken verkan dessa har. Man talar i sådana sammanhang ofta om beroende och oberoende variabler. Den vetenskapliga verkligheten är dock sådan att man nästan aldrig lyckas förklara det man studerar till hundra procent. Det finns s. k. residualer, dvs. oförklarade restposter, som förklaras av orsaker som man inte känner till eller inte lyckas få kontroll över så

att man kan studera deras inverkan systematiskt. I praktiken hankar sig vetenskapen alltså fram med det man anser vara "tillräckligt bra förklaringar".

Men inte nog med att förklaringarna inte är hundra procentiga, det finns ytterligare ett svårhanterat problem som har att göra med att de s. k. oberoende variablerna ofta inte alls är oberoende utan själva är beroende av andra variabler (eller orsaker) som man inte känner till eller inte erkänner eller inte vet hur man skall mäta eller styra.

Det är också därför som vetenskapen trots sina högstämda anspråk på att vara sanningsproducent har en tendens att vara en producent av "dagens sanningar". Allteftersom man utvecklar nya mätmetoder, eller skiftar teoretiskt perspektiv, kan man upptäcka och studera inflytandet från variabler som man tidigare inte kunnat studera eller rent av inte erkände.

Det man framförallt använder för att staga upp detta rätt skakiga och osäkra eller åtminstone flytande kunskapsbygge är de s. k. naturlagar som man anser sig ha frilagt. Deras roll i det vetenskapliga kunskapsbygget är att de behandlas som om de bara finns och som om de inte behöver förklaras, dvs. som om de är sin egen förklaring. De är alltså en motsvarighet till axiomen inom matematiken, dvs. de oföränderliga grundstenar på vilka kunskapsbygget kan resas.

Så här långt komna i vårt re-

sonemang kan vi alltså konstatera att när vetenskapen försöker koppla ett förnufts och det rationella tänkandets helhetsgrepp på världen i dess totalitet så är fundamentet naturlagarna, som i praktiken antas vara självförklarande, dvs. sin egen förklaring. Och med utgångspunkt från detta fundament reses ett kunskapsbygge där skapandet av kunskap kretsar kring att formulera teorier om verkligheten verifieras genom mätbara materiella fenomen.

Det paradanspråk som är förknippat med den beskrivna vetenskapliga hållningen till hur sann kunskap införskaffas är att den vetenskapliga metoden har potential att förklara världen i dess helhet, och då avses inte bara olika detaljer utan både detaljer och helheten. Vi är visserligen inte där än men anspråket är att om vetenskapen får fortsätta sin kartläggning av detaljer, så kommer detta så småningom att ge upphov till den mest grandiosa av förklaringar, dvs. teorin som förklarar allt och som dessutom är empiriskt bevisad. I denna fullbordans stora stund förmodas vi alltså stå där med det som redaktör Magnusson i sin uppdragsformulering till mig kallade "en materialistisk mekanistisk förklaring av världen".

Redaktör Magnussons fråga till mig är ju om denna förklaring alls är möjlig. Mitt kortaste svar är förstas att visst är den det. Men nästa fråga är ju om den är sann.

Och om det verkligen är världen som helhet som kan förklaras på det aktuella sättet. Mitt svar på dessa frågor är entydigt nej. Och låt mig nu försöka förklara denna min ståndpunkt.

Det som filosofiskt sett är det mest problematiska inslaget i den rationella, materialistiska och vetenskapliga hållningen till hur sann kunskap produceras är föreställningen att detta projekt är och kan hållas fullständigt fritt från tro. Visserligen tolererar man tro i meningen förmodanden som man försöker bevisa på rekommenderat sätt, men skulle bevisningen misslyckas så förkastas förstås tron, dvs. hypotesen. Men den tro man inte tolererar är tro av det slag som faller inom religionens domäner, dvs. olika metafysiska och mytologiska teorier om hur tillvaron som helhet uppkommit och fungerar och vad som är dess yttersta syfte och mening.

Tro rörande dessa ting betraktas som en emotionell privatsak, och kan förstås tolereras som sådan. Men om man bedömer denna tro som en utsaga om verkligheten, så blir slutsatsen att den inte handlar om något annat än sagor och fantasier, och dylikt hör inte till kunskapens domäner enligt vetenskapen. Och därför påstår sig också vetenskapen vara fri från dylika teorier. En frihet som dessutom anses vara ett krav för att något alls skall kunna göra anspråk på vetenskaplighet.

Detta är emellertid en grov filosofisk bluff. Och detta mitt påstående hör samman med min redan redovisade syn på hur förklaringar i princip är uppbyggda. Det är helt enkelt så att om man i det vetenskapliga kunskapsbygget någon gång skall få slut på frågandet om orsaker till orsaker till orsaker till orsaker osv. osv. – vilket man ju måste om man någonsin skall kunna med fog anse sig ha förklarat verkligheten som helhet, för en förklaring som är i behov av ytterligare förklaring kan ju vara intressant men den är ju inte direkt en förklaring med stort F – så måste man antingen erkänna att orsaksfrilägg-

Foto: Karl-Einar Löfqvist

det sker inom ramarna för eller är kringgärdat av något oförklarat, dvs. av ett mysterium, eller så måste man postulera något som är fundamentalt och av självförklarande natur. Och efter striden med trons företrädare och deras maktövergrip och missförstånd av både trons och vetandets natur valde man den sistnämnda linjen. Naturlagar och teorier med allförklarande anspråk, som t.ex. Darwins utvecklingslära, framställs som om de vore i det närmaste bevisade och att det därför är onödigt att söka förklaringar till dem. Därmed behandlar man teorier, som är användbara för att ordna och provisoriskt förklara fakta, som om de själva vore bevisade fakta.

Genom denna manöver kamouflerar man för sig själv att grunden för hela kunskapsprojektet är en mytologi som motiverar och rättfärdigar hela det vetenskapliga kunskapsprojektets inriktning och karaktär. Detta är den stora filosofiska bluffen. Genom denna kamouflagemanöver kan vetenska-

pen framställa sig som att den är något väsensskilt från religionen, och dessutom som något mycket bättre.

Men i själva verket är hela detta bygge religiöst i den meningen att det är uttryck för en tro på en verklighetsuppfattning som visserligen påstås vara bevisad, men detta påstående är ogrundat. Verklighetsuppfattningar är aldrig bevisade i den mening som vetenskapen kräver när det gäller bevisning av teorier om väsentligt mindre och hanterligare realiteter än verkligheten som helhet. Och detta gäller såväl religiösa som i konventionell mening icke-religiösa verklighetsuppfattningar.

Detta betyder att den absoluta boskillnaden mellan religion och vetenskap inte kan upprätthållas. Skillnaderna är förstås stora och betydelsefulla, men det är onödigt att överdriva. Bättre är att försöka förstå både likheter och skillnader. Och som jag ser det gäller skillnaderna primärt att man studerar olika

Det är en stor filosofisk bluff att hävda att vetenskapen i motsats till religionen inte bygger på en trosgrundad verklighetsuppfattning.

Det finns inre upplevelser som uppfattas sätta medvetandet i kontakt med något bortom tid och rum, en dimension av verkligheten som är gemensam för oss alla – upplevelser av skakande kraft som rör tillvarons grund.

företeelser. Vetenskapen är i huvudsak orienterad mot yttrevärlden – mot det objektiva – och är förknippad med uppfattningen att förklaringar för att anses vara vetenskapliga måste inbegripa mätbara materiella realiteter. Och de delar av vetenskapen som gäller människans subjektiva liv, som t. ex. psykologin, är för närvarande underställda en allt större press när det gäller att relatera sina förmodade rön till biologiska realiteter som då anses vara överordnade när det gäller förklaringskraft.

Som kunskapsprojekt genererar vetenskapen obestridligen kunskap om den objektiva yttrevärlden. Religionen är däremot i princip helt vänd mot den subjektiva aspekten av tillvaron, dvs. hela den inre värld som vårt medvetande öppnar och/eller begränsar för oss. Och den fokuserar i synnerhet både upplevelser av och föreställningar om vår tillvaros mening, syfte, yttersta natur och ursprung och dessutom uppfattningar om vad dessa föreställningar bör leda till för etiska, moraliska och andra konsekvenser för den mänskliga livsföringen. Religionen representerar i själva verket ett försök att vinna kunskap om dessa subjektiva realiteter till fromma för ett bättre mänskligt liv.

Religionen försöker därmed i motsats till vetenskapen inte dölja sin metafysiska och mytologiska karaktär. Utan man proklamerar öppet att man postulerar en gudomlig dimension av tillvaron, en bortom tid och rum varande källa till det som utspelas i vår verklighet. Och att denna dimension också är det ständigt verksam källflödet till den moral som vi bör följa om vi skall kunna leva i harmoni med den tillvaros syfte i vilken vi är en del.

Inom religionen är det alltså en gudomlig dimension – som i olika kulturkretsar har varierande namn och egenskaper – som anses vara det självförklarande ursprunget till vår tillvaro, medan man inom den vetenskapliga värld-

den gör gällande att dess olika allförklarande teorier klarar att med större elegans och sanning spela Guds roll i tillvaron. Men man hävdar inte denna ståndpunkt på ett öppet sätt genom att säga att vår Gud är bättre än den Gud man föreställer sig bland de religiösa tänkarna. Nej de materialistiska ideologerna inom vetenskapsvärlden förnekar blankt att de sysslar med något annat än vetande och gör följaktligen anspråk på att veta att den religiösa tankevärldens Gud allra minst är överflödigt och med all sannolikhet inte existerar eftersom materialisterna tror att världen klarar sig bra ändå, dvs. i realiteten med hjälp av deras omedvetna och förnekade Gudssurrogat.

Till saken hör också att vetenskapens företrädare i allmänhet anser att religionen enbart sysslar med teorier och metafysiska spekulationer. Att den alltså fullständigt svävar i det blå som ett pompöst fantasifoster, som dessutom är farligt eftersom det kan användas till maktmissbruk och annat kunskapsfientligt och ondskefullt.

Att sådant förekommer är en sak, men det förekommer onekligen en hel del även i vetenskapens namn. Det jag sysslar med i det här sammanhanget är emellertid klok religion, och den kloka religionen eller andligheten är inte bara teorier och teologiska tvångströjor utan den är också förknippad med en subjektiv kunskapsväg där man genom meditation och andra inre övningar i samspel med yttre aktivitet kan bl. a. genom s. k. mystiska upplevelser frilägga insikter om verklighetens djupaste natur. Upplevelser som för dem som förlänats upplevelsorna i fråga uppfattas sätta medvetandet i kontakt med något bortom tid och rum, en dimension av verkligheten som är gemensam eller ligger till grund för både den aspekt av verkligheten som vetenskapen studerar och det som religionen primärt sysslar med. Upplevelser av skakande kraft som rör tillvarons urgrund.

Inom religionen finns alltså

en empirisk dimension, dvs. en väg för verifierande av kunskap om tillvarons yttersta natur, mening och mål samt vad detta implicerar för människan och hennes liv och leverne. Denna väg är både individuell och kollektiv, dvs. den leder inte bara till personliga insikter utan den kan också leda till kollektivt sett ny kunskap om de yttersta ting. En kunskap som i den religiösa eller andliga tankevärlden brukar beskrivas med begreppet uppenbarelse. Och när denna uppenbarelse är extra kraftfull visar historien att resultatet blir nya religioner som i en del fall utvecklats till kultur- och civilisationsbärande visioner.

Anspråken på existensen av en dylik inre kunskapsväg avfärdas naturligtvis som kvalificerat strunt av de ideologiskt renläriga företrädarna för ett materialistiskt perspektiv. Om inte upplevelsorna på denna kunskapsväg avfärdas som varande rena påhitt och lögnar av bondfångarikaraktär, så är paradborförklaringen att det handlar om hallucinationer som den enfaldige person som upplevt det hela inte haft intellektuella resurser och omdöme att genomskåda. Så sätter sig små andar besäftigt till doms även över sådana imponerande historiska gestalter som Buddha, Jesus och Muhammed och gör sken av att om de hade varit i deras närhet när det begav sig, så skulle säkert deras knivskarpa argument ha ändrat historiens gång till det bättre.

Att påstå att vetenskapen och religionen är engagerade i en strid mellan tro och vetande är mot bakgrund av denna analys minst sagt tvivelaktigt. Visst sysslar religionen med tro, men det finns oundersägligen en dimension av religionen eller andligheten som handlar om kunskapsutveckling i den inre världen. Och metodkraven för uppnående av resultat, dvs. kunskap i den inre världen, är minst lika strikta som den vetenskapliga metodens krav för att uppnådd kunskap om yttrevärlden skall kunna anses vara giltig. Både vetenskapen

och religionen har alltså utvecklat metoder för uppnående av objektiv kunskap i de skilda dimensioner av verkligheten som de försöker vinna kunskap om. När det gäller vetenskapen så berömmar den sig av attenbart syssla med att fastställa objektiv kunskap om den materiella verkligheten, men som redan klargjorts är den också en kamouflerad religion där liturgin är intensivt antireligiös.

Striden mellan tro och vetande, som i vår tid bl. a. tar sig uttryck i att företrädare för vetenskapens perspektiv förfasar sig över att pseudovetenskapliga teorier breder ut sig (och där ofta insikterna om vad dessa s. k. pseudovetenskapliga teorier innebär och står för är grova och missvisande karikatyrer vilket onekligen underlättar rättfärdigandet av de egna fördömandena), är i själva verket en strid mellan olika trossystem. Och denna strid skulle utan vidare kunna förlora en hel del av sin hetta, ja t. o. m. upphöra, om vetenskapens företrädare kunde vara ärliga nog att tillstå att deras kunskapsanspråk är mytologiskt grundade och representerar ett visserligen väsentligt men icke fullständigt uttömmande förhållningssätt till det obestridliga faktum att vi människor ingår i en verklighet som är ett stort mysterium. Ett mysterium som för oss uppvisar två aspekter. En objektiv och en subjektiv aspekt, en aspekt som rör yttrevärlden och en som rör den inre världen.

Vetenskapen är alltså det hittills bästa sättet att vinna kunskap om den objektiva aspekten av det stora mysteriet, men den är inte det enda, sanna och uttömmande förhållningssättet. Det behövs också ett sätt att vinna kunskap om den subjektiva aspekten av tillvaron. Och det är här som religionen eller andligheten kommer in. Klok andlighet är som redan påtalats inte uteslutande ett postulerat trossystem som är immunt mot vidareutveckling utan det har en systematisk metodik för individuell verifikation av objektiva andliga insik-

ter.

Min ståndpunkt är alltså att vetenskapen har missförstått sin roll om den anser att den måste konkurrera med religionen, ja helst eliminera den. På samma sätt som religionen en gång i tiden var en katastrof, när den föreskrev för vetenskapen vilka rön som var de på förhand korrekta, är vetenskapen en katastrof som kamouflerad religion. Klok vetenskap och klok religion är i stället två varandra kompletterande kunskapsvägar som båda behövs för att öppna mysteriets port.

På inget område är konsekvenserna av den reduktionistiska materialismens ambitioner att bli den allenarådande verklighetsuppfattningen så destruktiva som när det gäller synen på människan.¹

Och detta framstår särskilt klart om man tittar lite närmare på den enskilt viktigaste frågan i sammanhanget, nämligen frågan om medvetandets förhållande till den mänskliga mekanismen. Här upprätthåller materialisterna envetet föreställningen att medvetandet inte har en autonom subjektiv existens utan att det restlöst kan reduceras till att vara en produkt av materiella strukturer. Men eftersom komplikationen med denna ståndpunkt är att den individuella identiteten, den fria viljan, skaparförmågan, ja allt det där som gör att vi människor känner oss som herrar i vårt eget hus, dvs. som moraliskt ansvariga subjekt, upplöses till chimärer, till genstyrt hjärn- och nervsystemsflimmer, som ytterst sett bär godtycklighetens prägel, så är den reduktionistiska materialismen konsekvent och ärligt framställd både motbjudande och föga trovärdig.

Därför pågår bland materialistiskt inriktade teoretiker ett intensivt bortblandande av korten med hjälp av olika föreställningar som "mjuk determinism", emergens etc. för att man skall kunna både äta kakan och ha den kvar. Man försöker vara materialistiskt reduktionistisk samtidigt som man i dessa

människorättstider vill erkänna människans autonomi, fria vilja och skapande förmåga. Rent av hennes oändliga värde.

Men som framförallt Jan Adrianson visat med pålagsam tydlighet och stringens måste vi i stället välja.² Vi kan inte både hålla människan högt enligt humanistiska principer och hävda att materialismen är en sann verklighetsuppfattning. Detta val vill vi emellertid inte göra eftersom vi fått för oss att det är omodernt och ovetenskapligt. Så därför har vi anträtt en väg som innebär att medan vi talar vackert om humanismen så kommer vi sakta men säkert att allt mer konsekvent behandla oss själva som om vi vore genprogrammerade robotar i hedonismens, verklighetsflyktens och den ekonomiska tillväxtens tjänst.

Hur långt vi skall behöva gå på denna väg innan den materialistiska förtrollningen bryts, vet inte jag. Men jag tycker mig i varje fall se att ljuset ökar. Mysteriets port står kanske ändå på glänt.

1) Belyses bl.a. i min bok ...*men vad går det ut på egentligen – livet alltså* (Caduceus, 2004).

2) En bra introduktion till Jan Adriansons författarskap är hans senaste bok *Meningens källa* (Uppsala, 2004).

Karl-Erik Edris slutförde inte sin forskarutbildning i statsvetenskap. I stället hade han i många år en spärrvaktstjänst i tunnelbanan som bas för sitt fria tänkande. Idag är han verksam som föreläsare om ledarskap för personer inom både näringslivet och den offentliga sektorn, samt som mentor och coach. Han har skrivit fem böcker, där han bland annat tagit upp ledarskap, visioner, etiska frågor, personlig utveckling samt livsmening och levnadskonst.

Hemsida: www.edris-ide.se

Det är ingen strid mellan religionens tro och vetenskapens vetande, utan i stället en strid mellan olika trossystem.

Håkan Blomqvist

Krönika

En kall november natt 1916 befinner sig en ung soldat ute på bevakningsuppdrag i närheten av Ängelholm. Klockan är omkring två på natten när han med geväret i hand snubblande tar sig fram i en eländig snårskog. Han känner sig ruggig till mods och tänker på kriget ute i Europa och sitt eget liv som vid den här tiden präglas av ångest och oro.

Plötsligt stannar han som fastnaglad vid jorden. En överväldigande känsla kommer över honom. Som om en verklighet av ett helt annat slag öppnade sig. Han hittar inga bra ord för denna verklighet. Liv, ljus, kärlek ligger närmast till hands – men av ett annat slag. Det genomströmmar honom och finns överallt, i träden, i havet och i stjärnorna. Plötsligt känns alla hans problem futtiga och små. Tröttheten och ångesten är som bortblåsta. När han kommer tillbaka till förläggningen bryr han sig inte om att sova utan står bara och njuter av den vackra soluppgången.

Eftersom han inte är religiös betraktar han händelsen som en ovanlig psykologisk upplevelse, men med tiden skulle den komma att spela en allt större roll i den livs-åskådning som han efter många års studier och sökande vill formulera i orden kristen humanism. En livsåskådning för vilken han med tiden skulle bli en av Sveriges mest

kända föreläsare. Den unge soldatens namn var Alf Ahlberg, sedermera författare, filosof, folkbildare och under många år rektor för Brunnsviks folkhögskola.

Alf Ahlberg skulle med tiden tolka sin upplevelse i den kristna traditionens termer men det var en mycket liberal och odogmatisk kristendom där humanistiska värderingar ingick som en väsentlig del.

En författare som hade samma typ av upplevelse, inte bara en utan flera gånger var Sven Delblanc. Men trots att han använde ord som "mystisk hänryckning", "högre verklighet" och "avlägset land" knöt han inga religiösa eller metafysiska föreställningar till sina upplevelser. Däremot menade han att den mystiska erfarenheten, upplevelsen att livets innersta är kärlek, skapar den fasta värdegrunden för en fördjupad humanism. Alla människor har den potentiella möjligheten att nå denna djupdimension av tillvaron. Men Sven Delblanc kunde inte frambringa detta tillstånd av egen kraft. "Det kom av nåd" som han uttrycker det.

Alf Ahlberg och Sven Delblanc är inte några udda särplingar vad gäller den mystiska upplevelsen. Den delas av många människor över hela jorden och beskrivs på ungefär samma sätt

oavsett vilken religion eller livssyn människor har. Kanske man skulle kunna säga att den är konstitutiv för människosläktet, det vill säga en grundläggande del av alla människors psykologiska djupdimension.

Uppenbarligen är det så att vi alla har denna psykologiska faktor x i vårt väsen, denna möjlighet att uppleva oändlig frid, allomfattande kärlek med allt levande, en gränslös känsla av ljus och kraft som är så stark att även icke-religiösa endast kan uttrycka sig i religiösa termer för att på något sätt försöka fånga upplevelsens karaktär.

Men innebär inte detta också att gränsen mellan profan och kristen humanism blir flytande? Samma upplevelse kan ju uttryckas såväl i psykologiska termer som i det mera poetiska religiösa språket. Även den gamle ateisten Ingemar Hedenius talade om att han ville riva ett håll i verkligheten och få kontakt med en värld av ljus och harmoni.

I den djupa mystiska kärleks-enhetsupplevelsen tror jag det finns oanade möjligheter till människans självförverkligande och en värdegrund för den goda viljan. Här kan också religiösa och profana humanister förenas i stilla vörndnad inför den oerhörda gåta som det innebär att existera som människa.

Ge aldrig upp
Vad som än händer
ge aldrig upp
Utveckla hjärtat
Alltför mycket energi i ditt land
går åt till att utveckla intelligensen
i stället för hjärtat
Utveckla hjärtat
Var medkännande
inte bara med dina vänner
utan med alla
Var medkännande
Arbeta för freden
i ditt eget hjärta och i världen
Arbeta för freden
och jag säger återigen
Ge aldrig upp
vad som än händer
vad som än sker runtomkring dig
Ge aldrig upp

Ett budskap från Hans Helighet Dalai Lama

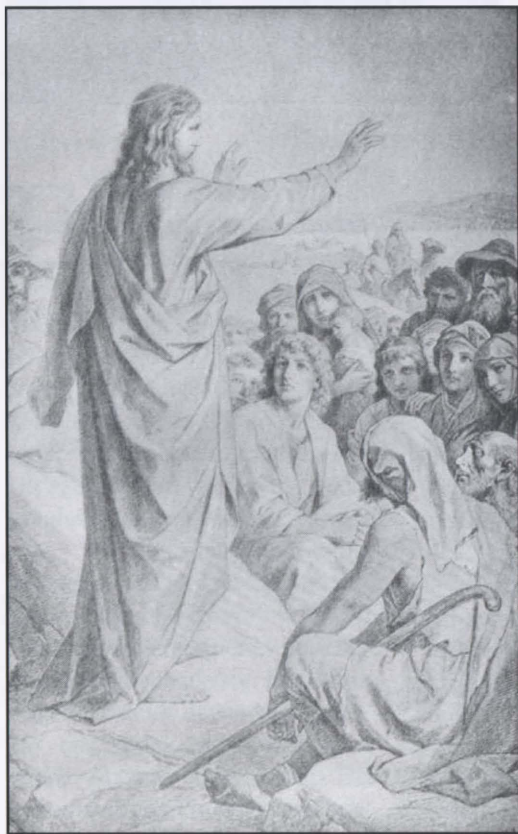
Översättning av Rolf Åsare

Foto Pressens Bild

Bibelns Jesus en sagogestalt

av Roger Viklund

Det slår en med häpnad, när man börjar undersöka Jesu liv, att inga historiker från den tiden har känt till hans existens – sedan finner man att inte heller Paulus visste något.

att Jesus finns bevitnad av utomkristna historiker, att Paulus redan tidigt intygat att Jesus var en historisk person och att evangelierna skrivits inte långt efter Jesu död och bygger på en levande muntlig tradition som går tillbaka på Jesus själv. Alla dessa antaganden är i dag på goda grunder ifrågasatta av den växande grupp forskare som i brist på bättre ord kan betecknas mytiker (engelskans: mythicists) dvs de förklarar Jesu liv som en myt.

Utomkristna vittnesbörd

Det finns några få omnämmanden av Jesus i de historiska källorna, men inga av dessa kan egentligen åberopas som stöd för att Jesus har funnits. För att ett omnämmande av Bibel-Jesus ska styrka att han har funnits, måste man kunna visa att uttalandet inte bygger på hörsägen från kristna. Därför måste utsagan vara relativt nära i tiden eller bygga på icke-kristna källor som är nära i tiden. Inte ett enda av de åberopade "vittnena" uppfyller något av dessa krav.

Plinius den yngre, Suetonius och Tacitus är tre romerska författare som brukar anföras som bevis. De skrev alla på 110-talet, men ingen av dem styrker att Jesus har funnits. Plinius talar enbart om att kristna vid hans tid brukade sjunga sånger "till Kristus såsom till Gud" och Suetonius omtalar att en viss Chrestus – som var ett vanligt namn bland slavar och frigivna – uppeggade judarna i Rom ca år 50, således långt efter att Jesus ska ha levat. Tacitus hävdar att de kristna fått sitt namn av Kristus som avrättades av Pilatus. Men vid den tid han skrev var detta vad kristna själva trodde och Tacitus synes bygga på just kristna föreställningar. Två omständigheter visar att han knappast byggde på romerska källor. Dels kallar han Pilatus prokurator och inte prefekt, vilket var vad Pilatus benämndes på sin tid och vad som borde ha stått i romerska protokoll. Dels påstår han att det var Kristus och inte Jesus som avrättades. Det är naturligtvis uteslutet att Tacitus i ett romerskt officiellt protokoll skulle ha läst att judarnas smorde konung – vilket är betydelsen av ordet kristus, en översättning av hebreiskans messias – avrättades av Pilatus. Tacitus bygger med all säkerhet på uppgifter som stammar från kristna och hans vittnesmål blir därmed inget vittnesmål utan hörsägen.

När det gäller de ibland framförda vittnena Tallus, Flegon, Marabar Serapion och Lukianos går det inte att visa att de skrivit tillräckligt tidigt för att vara av intresse. Jesusomnämmandena i den judiska heliga skriften Talmud är ännu senare och visar ingen likhet med evangelienskildringarna. Jesus sägs i stället ha varit aktiv ca 80 år före vår tidräkning.

Josefus Flavius

Den som återstår är då den judiske historikern Josefus Flavius, vars verk "Judiska fornminnen" utkom år 93. Man kan säga att Jesu historicitet står och faller med om Josefus nämnt eller inte nämnt Jesus. Och i stort sett alla forskare är överens om att åtminstone delar av Jesusomnämmandena hos Josefus är förfälskningar. Vi måste alltså förlita oss på ett vittnesbörd som vi vet är förfälskat men som ändå många vill tro ska innehålla en liten kärna av sanning och därmed det enda utomkristna vittnesmålet om att Jesus har funnits. Det finns mycket som talar emot att Josefus verkligen skrev om Jesus.

I bok 18 av "Judiska fornminnen" förekommer det första, längre omnämmandet av Jesus, benämnt "Testimonium Flavianum" (hädanefter TF). Här sägs att Jesus var förmer än en människa, att han var Messias, att det var judarna som låg bakom hans död och att han återuppstod på den tredje dagen. Detta skulle förstås en jude som Josefus aldrig ha skrivit, varför många religionsforskare försöker rädda passagen genom att hänvisa till en arabisk version av TF från 900-talet och en slavisk från 1200-talet. Dessa versioner av TF är mer avkristnade och skulle därför bättre kunna spegla vad Josefus kan ha skrivit. Men de är samtidigt sena, innehåller också de sådant som Josefus inte kan ha skrivit och avviker markant ifrån varandra. Vilken ska man tro på? Man försöker sig på mer eller mindre omöjliga rekonstruktioner, vilka alla avviker från varandra då de inte är grundade på fakta utan på förhoppningar.

Hela stycket om Jesus i "Judiska fornminnen" är dessutom felplacerat då det förekommer i ett sammanhang som handlar om olyckor som drabbat judarna. Även om Jesu avrättning av de kristna sågs som en katastrof, kan händelsen knappast ha upplevts som en stor olycka för judarna. Josefus skriver direkt efter TF att ytterligare en stor olycka orsakade tumult bland judarna. Om TF plockas bort, skulle detta syfta på den händelse före TF där Pilatus genomförde en masslakt av judar och då skulle texten löpa naturligt.

TF är heller inte känd i historien förrän på 300-talet, då Eusebios från Caesarea påstår att han citerar passagen. Alla tidigare kyrkofäder har alltså underlåtit att hänvisa till TF, trots den ständiga kamp de fört mot gnostikerna, vilka hävdade att Kristus var ett andligt väsen som aldrig tagit jordisk form. Origenes säger i början av 200-talet rakt ut att Josefus inte erkände Jesus som messias (vilket enligt TF Jesus sägs vara) och passar på att säga att Josefus berättade om Johannes döparen, något han gör i samma bok där TF i dag förekommer. Detta visar att TF knappast förelåg i den text Origenes hade tillgång till.

På 800-talet synes patriarken Fotios ha ägt en handskrift av "Judiska fornminnen" som heller inte innehöll TF. Den slutsatsen går att dra eftersom han undersöker vad historiker skrivit om Jesus och rapporterar även han om Josefus' beskrivning av Johannes döparen. Men TF är Fotios ovetande om. Allt detta gör det mycket osannolikt att TF ens till någon del skulle vara någonting annat än en förfälskning – i så fall troligen gjord av Eusebios.

Jesus omnämns ytterligare en gång i Josefus' "Judiska fornminnen". I den tjugonde och sista boken omtalas att översteprästen Ananias avsattes från sitt ämbete för att han avrättade "Jakob, brodern till Jesus som kallas Kristus". Denna passage brukar betraktas som äkta. Men även här stöter vi på problem. Jesus kallas också denna gång för Kristus, alltså messias. Josefus använder ordet messias endast vid de två tillfällen då Jesus omtalas. Judarna har som bekant aldrig erkänt att Jesus var messias, varför skulle då Josefus påstå det? Detta allra helst som han bara hyste förakt för alla de övriga nio män han beskriver, vilka uppträdde som om vore de messias.

Att Jakob sägs vara broder till Jesus som kallas Kristus måste ses som ett sätt att identifiera Jakob. Vilken Jakob avsåg Josefus? Jo, den Jakob som var bror till Jesus. Vilken Jesus avsåg han då? Josefus berättar i sina böcker om ytterligare 20 män som bar namnet Jesus. Jo, det var den Jesus som kallades Kristus. Läsaren måste då rimligtvis ha ställt sig frågan, vilken då Kristus? När Josefus skrev på 90-talet kan namnet Jesus Kristus inte ha varit känt i de breda folklagren och Josefus, som skrev för grekisktalande i hela Romarriket, lyckades därmed inte informera läsaren om vem han avsåg. Josefus var normalt noga med att förklara vem som var vem. Det är just för att rädda denna senare passage som man måste rädda också TF. I TF förklarar nämligen

Josefus vem Jesus var, att han var messias, alltså kristus. Och TF måste innehålla benämningen att Jesus var messias, eftersom det är det som identifierar Jesus i den senare passagen. Men just att Jesus var messias är det som synes mest otroligt att Josefus skulle ha skrivit.

Vikan se att man också tidigt manipulerat Josefus' skrifter genom att Origenes omtalar att Josefus skrivit att Jerusalems fall och templets förstörelse var judarnas straff för "mordet på

Jakob den rättfärdige, som var en broder till Jesus som kallas Kristus". Enligt Origenes återfanns alltså detta omnämmande av Jesus i ett för oss okänt sammanhang och således på ett för oss okänt ställe hos Josefus. Detta finns inte återgivet i någon nu känd avskrift av "Judiska fornminnen", varför vi kan anta att även det var ett tillägg till den Josefus-text som Origenes hade tillgång till på 200-talet. Hade det varit äkta skulle naturligtvis de kristna sett till att bevara det under den långa epok de var vid makten.

Tyst som i graven

Även om alla bevarade handskrifter av Judiska fornminnen innehåller de två passagerna om Jesus, kan vi utgå ifrån att de ursprungligen inte gjorde det. Därmed har vi inget utomkristet vittnesbörd som kan styrka att Jesus har funnits. Om Jesus antas ha funnits, är det onekligen mycket märkligt att vissa personer kunde undgå att berätta om honom. Varför skrev Justus från Tiberias, som var samtida med Josefus, ingenting om Jesus i sin Palestinska historia? Justus bodde i närheten av Kafarnaum, en plats där Jesus enligt evangelierna var särskilt aktiv. Och varför nämner inte heller Filon från Alexandria Jesus? Filon dog ca år 50 och i de drygt femtio kvarvarande skrifterna finns inte ett ord

...har vi inget utomkristet vittnesbörd som kan styrka att Jesus har funnits. Om Jesus antas ha funnits, är det onekligen mycket märkligt att vissa personer kunde utgå att berätta om honom. Varför skrev Justus från Tiberias, som var samtida med Josefus, ingenting om Jesus i sin Palestinska historia? Justus bodde i närheten om Kafarnaum, en plats där Jesus enligt evangelierna var särskilt aktiv. Och varför nämner inte heller Filon från Alexandria Jesus?

om Jesus eller om de kristna. Filon behandlade såväl religiösa som filosofiska spörsmål, inte minst vad gällde judarna. Han berättar bland andra om esseerna och Pilatus och besökte även Palestina. Dessutom blev Filons ene brorson, Tiberius Alexander, prokurator i Judeen och härskade där från år 46 till år 48, och hans andre brorson Markus gifte sig med den Berenike som var syster till Kung Agrippa II. Det var samma Berenike som umgicks med Paulus under hans fångenskap i Caesarea (Apg 24–26).

Det finns på nollhundralet ytterligare många författare som man kunde förvänta sig skulle ha skrivit om Jesus. Vi har exempelvis de båda romerska stoikerna och filosoferna Seneca d.y. (ca 4 fvt–65 vt) och Musonius (ca 30–108 vt). En annan som kunde ha nämnt Jesus var historikern och filosofen Plutarchos (ca 45–120 vt). Vi har Dion Chrysostomos (också ca 45–120 vt), som var en romare med kyniska och stoiska ideer, och Epiktetos (ca 55–135 vt), vilken var en moralfilosof med inriktning på religion. Men ingen av dessa eller någon annan under nollhundralet verksamt nämner Jesus eller kristendomen.

Paulus

Detta innebär att vi måste förlita oss på enbart kristna källor i sökandet efter Jesus. I detta sökande ska vi först skärskåda Paulus. Apostlagärningarna beskriver Paulus som en i början våldsam och fanatisk motståndare till de kristna (Apg 7:54ff). I samband med en resa till Damaskus (Apg 9:1ff) uppenbarar sig Kristus för honom i en vision. Han genomgår då en dramatisk förvandling, varefter han blir kristendomens främste missionär.

Informationen om vad Paulus utträttade står att läsa främst i Apostlagärningarna. Paulus' egna brev innehåller enbart fragmentariska uppgifter om vad han gjorde och vilka framtidsplaner han hade. Uppgifterna i Apostlagärningarna måste dock betraktas med skepsis. I flera fall motsägs de direkt av Paulus' brev. Dessutom tillkom Apostlagärningarna troligen först ett halvt århundrade efter att Paulus nedtecknat sina brev.

Blott sju av Paulus' brev, ställda till olika församlingar, finns bevarade i NT. Det är första Thessalonikerbrevet, första Korinthierbrevet, Galaterbrevet, Filipperbrevet, Filemonbrevet, andra Korinthierbrevet och Romarbrevet – sannolikt skrivna på 50-talet och i den ordningen. Av allt att döma är alla övriga brev i Nya Testamentet (NT) som tillägnas Paulus skrivna senare av för oss okända personer. Dåtidens skribenter såg inte på upphovsmannarätt så som vi gör i dag. Ofta tillskrev man sitt verk en känd person för att det skulle vinna i auktoritet. Det innebär att många av Bibelns böcker inte är skrivna av de personer som påstås. Faktum är att det av Nya Testamentets 27 böcker, och kanske Bibelns alla 66 böcker, endast är dessa sju brev av Paulus som vi med relativt stor säkerhet kan veta författaren till.

Paulus' brev är antagligen mycket äldre än evangelierna. Därför ska vi beakta Paulus' uppfattning sådan den var när han

skrev och inte låta de senare mytologiserade evangelierna styra vår uttolkning av breven.

Vad visste då Paulus om den historiske Jesus? Uppenbarligen inte mycket, eftersom han inte berättar något om vare sig Jesu liv eller undervisning, när han predikar sitt evangelium. Paulus ger oss inga upplysningar om när och var Jesus föddes eller vilka hans föräldrar var. Jesu jordeliv behandlas inte. Paulus är ovetande om nästan allt som evangelierna senare förtäljer. Om en person konsekvent underlåter att nämna en viss omständighet, trots att situationen är sådan att personen har allt att vinna på att nämna denna omständighet, är detta ett starkt indicium för att personen verkligen är ovetande.

Enligt evangelierna gör Jesus mäktiga underverk, vilka för det mesta kallas tecken. Paulus är inte bara omedveten om detta, han förnekar det: ”Judarna begär tecken och grekerna söker vishet, men vi förkunnar en Kristus som blivit korsfäst” (1 Kor 1:22). Och om Paulus visste att Jesus uppväckt människor från de döda, varför berättar han då inte detta när han i 1 Kor 15ff försöker övertyga oss om att man verkligen kan återuppstå från de döda?

Paulus intresserar sig visserligen för Jesu korsfästelse och uppståndelse, men ger märkligt nog inte denna korsfästelse någon historisk inramning. Paulus säger att judarna dödade Jesus (1 Thess 2:15) men detta brukar ofta ses som ett senare tillägg, och vi får inte veta att det var både judar och romare som dömde Jesus till döden, inte heller att han korsfästes av Pilatus i Jerusalem.

Paulus talar aldrig om lärjungarna utan bara om apostlarna (som hos Paulus betyder ungefär missionärer), och han och de har fått uppdraget att predika evangeliet direkt av Gud, inte av Jesus (Gal 2:8). Paulus

röjer inte med ett enda ord att han hört talas om Judas Iskariot. Däremot nämner han Kefas (Petrus), Jakob och Johannes. Men dessa tre verkar lika litet som Paulus ha känt någon historisk Jesus. Tvärtom tyder exempelvis 1 Kor 9:1 och 15:8 på att de alla har sett Jesus i något slags uppenbarelse eller vision.

Paulus hänvisar heller aldrig till Jesu dop eller Johannes döparen. Och helt följdriktigt är han okunnig om Jesu uppmaning till sina lärjungar i Matt 28:19 att gå ut och döpa alla folk: ”Kristus har inte sänt mig för att döpa” (1 Kor 1:17).

Det är heller inte troligt att Paulus hyste uppfattningen att Jesus förräddes. Uppgiften härom i 1 Kor 11:23 i den nya bibelöversättningen är styrd av innehållet i de senare skrivna evangelierna. Det grekiska ord som används är paredideto som i första hand betyder ”överlämnades” eller ”utlämnades”. Jesus har överlämnats, och det är underförstått att det är Gud som har överlämnat honom. Det är på grund av evangeliernas berättelse och val av ord vid översättningen av 1 Kor 11:23 som man får intrycket att Jesus förräddes.

Paulus verkar också ovetande om vad Jesus lärde. I Första Korinthierbrevet 7:10 hänvisar Paulus till en föreskrift som är ”Herrens: en hustru får inte lämna sin man”. Detta är den enda

gång som Paulus hänvisar till ett etiskt uttalande såsom gjort av Jesus (om nu Herren avser Jesus) och detta också finns i evangelierna. Men då kvinnor i Palestina inte tilläts att skilja sig, kan denna uppgift inte gärna härröra från någon bosatt i Palestina.

Om nu Paulus inte hänvisar till vad Jesus lärde, finns i hans brev ändå mängder av moraliska påbud som också Jesus enligt evangelierna skall ha framfört. Det intressanta med dessa är att Paulus oftast ger dem i egen auktoritet, utan hänvisning till att Jesus skulle ha fällt samma yttranden. Och i de fall han tillägnar påbuden någon, är det Gud. (Se t.ex. 1 Thess 4:9.) Likväl verkar Paulus uppriktigt ovetande om vad Jesus enligt evangelierna lärde. Paulus säger: ”Vi vet ju inte hur vår bön egentligen bör vara” (Rom 8:26), ett problem som emellertid Jesus enligt Matt 6:9 redan avgjort med: ”Så skall ni be: Vår fader, du som är i himlen. Låt ditt namn bli helgat ...”. Faktum är att det hos Paulus inte ens går att utläsa att Jesus varit en lärare i etik som undervisade i liknelser.

Men det kanske mest anmärkningsvärda av allt är att Paulus är osäker om judarna verkligen hört Kristi ord och förkunnelse: ”Kanske har de aldrig hört den?” (Rom 10:18) Sedan inser han dock att eftersom förkunnelsen nått ut över hela världen, måste även judarna ha hört den. Men evangelierna säger ju att Jesus verkade bland judarna under hela sin aktiva tid. Hur ovetande Paulus än må ha varit om allt annat, kan han inte gärna ha varit ovetande om detta, då naturligtvis under förutsättning att Jesus verkligen har funnits och levt det liv som evangelierna beskriver. När så Paulus försäkrar oss att Gud inte har förskjutit judarna trots att de har dödat sina profeter i det förgångna (Rom 11:1f), är det fullt logiskt att han inte nämner att de också skulle ha dödat Jesus. Ty de har helt enkelt inte gjort det.

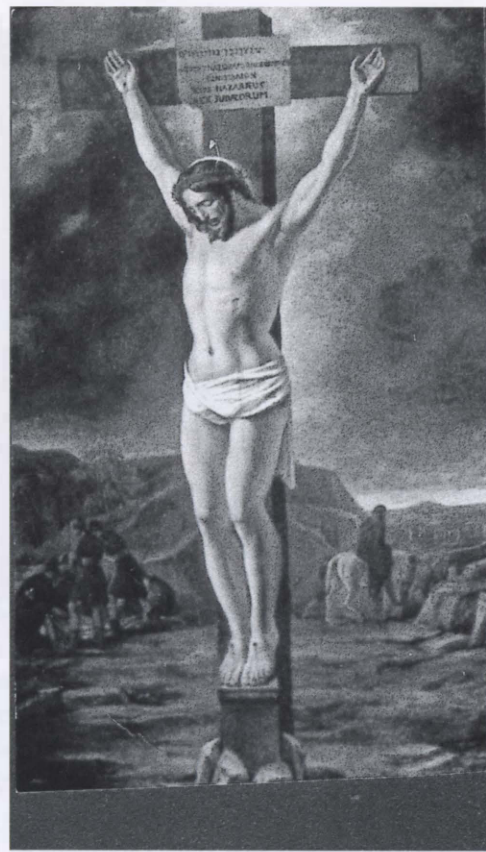
Finns det då inget som tyder på att Paulus visste att Jesus nyligen levat på jorden? Svaret måste bli: nej! Det finns endast ett fåtal indirekta hänvisningar och nästan alla dessa sägs vara i enlighet med skrifterna, alltså det vi i dag kallar Gamla Testamentet. Paulus var grundligt beläst i ”skrifterna” och ansåg dem vara alltigenom profetiska. Enligt Paulus hade Jesus kommit till jorden i ett obestämt men avlagset förflutet, lidit, dött och återuppstått såsom skrifterna förutsagt.

Visserligen finns det inget som talar för att Paulus upplevt Kristus Jesus som något annat än ett andeväsen, men Paulus hade trots allt varit i Jerusalem vid flera tillfällen, och det endast några år efter att Jesus skall ha avrättats där. I Jerusalem umgicks han med de personer som i evangelierna sägs ha varit Jesu närmaste lärjungar. Varför frågade han inte om allt som hade hänt, varför besökte han inte de speciella platser där allt ägde rum och varför berättade han inte om allt detta i sina brev?

Paulus' tystnad är obegriplig om man ska tro att Jesus levt det liv evangelierna säger. Och inte blir det bättre av att alla övriga tidiga författare är lika ovetande som Paulus om Jesu liv, gärning och undervisning. Det är först med evangelierna, biskop Ignatios och det förfalskade Första Timotheosbrevet som vi får en skildring av Jesu liv och då är vi framme vid sekelskiftet år 100 och tiden strax därefter.

Evangeliernas tillkomst

De fyra evangelierna är inte fyra berättelser om Jesu liv, utan endast en, då Matteus och Lukas kopierat Markus rakt av och Johannes bygger på Markus i åtminstone passionshistorien och kanske i hela evangeliet. Även om många hävdar att evangelierna

Jesus på korset, en del av en myt?

skrivits tidigt, finns inga bevis för det. Tvärtom är de kända först sent i historien. Eftersom alla evangelier visar kännedom om händelser som inträffade år 70, bör de alla ha skrivits efter detta år. I Markus 13:1–2 påstår Jesus att templets ska raseras, något som också skedde år 70 och på just det sätt som sägs, sten för sten. Dessutom anspelar Markus på den romerska tionde legionen som efter krigsslutet år 70 lämnades kvar att vakta Jerusalem. Han gör det genom att låta Jesus driva ut de orena andar vars namn är Legion ur en man och skicka dem in i 2000 grisar som störtar ner i sjön och drunknar (Mark 5:1ff). Grisen var den tionde legionens emblem och det är ett rimligt antagande att legionen i krigsslutet uppgick till 2000 man. Därför bör evangelierna ha skrivits efter år 70. Vi vet dock inte hur långt efter år 70.

Den förste som citerar ur evangelierna, dock utan att namnge dem, är Justinus Martyren på 150-talet. Men troligen kände även Polykarpos till evangelierna då han vid några tillfällen uttrycker sig nästan likadant, och Polykarpos skrev allra senast år 135. Det finns också ett litet textfragment ur Johannesevangeliet som brukar dateras till år 125, och med den felmarginal som råder till senast år 150. Evangelierna bör därför ha funnits en tid in på 100-talet. Det finns också tydliga tecken på att Lukasevangeliet och Apostlagärningarnas författare lånat mängder av material till sina två alster från historikern Josefus, vars senare verk utkom år 93 och bör ha funnits tillgängligt några år senare. Med tanke på att ingen verkar veta något om personen Jesus förrän vid sekelskiftet år 100, är det troligt att evangelierna skrevs vid den tiden.

Evangelierna skrevs dessutom inte i Palestina. De skrevs på grekiska och av för oss okända personer. Inget av de fyra evangelierna namnges heller förrän på 180-talet. Eusebios från Caesarea skrev på 300-talet att en viss Papias berättat om Markus'

och Matteus' evangelier. Papias tros ha skrivit detta på 130-talet, men inga av hans texter finns bevarade varför vi inte vet vad, eller ens om, Papias skrivit. Enligt Eusebios skriver Papias att Markus erhållit informationen till evangeliet direkt från Jesu lärjunge Petrus. Men författaren av vårt Markusevangelium är så okunnig om judiska seder och bruk i Palestina och om Palestinas geografi att han näppeligen kan ha erhållit informationen från en personlig lärjunge till Jesus. Papias skall också ha påstått att Matteus skrev sitt evangelium på hebreiska. Men vårt Matteusevangelium skrevs direkt på grekiska. Det kan vi veta bland annat därför att det rör sig om en avskrift av Markusevangeliets grekiska text. Därmed inser vi att Papias inte kan avse det evangelium som nu bär namnet Matteus och att han knappast heller avsåg vårt nuvarande Markusevangelium.

Evangeliernas mytologiska innehåll

Vi är alltså förvisade till de troligen rätt sena evangelierna för vår vetenskap om den historiske Jesus. Och evangelierna är inga historiska skildringar av Jesu liv, utan ett hopplock från en mängd mytologiska källor, där en gudsson vid namn Jesus fått förkroppsliga dåtidens högsta ideal. Trots att Paulus och andra tidiga "kristna" inte skriver något om Jesu liv och gärning, trots att ingen historiker känns vid att Jesus funnits, ger evangelierna några generationer efter att Jesus ska ha levat en gripande skildring av hans liv.

Evangelierna består först och främst av material från GT. Markus är i hög grad midrash ur GT. Midrash är benämningen på bibeluttolkningar gjorda av lärda judar. Metoden gick ut på att ta ofta sinsemellan obesläktade brottstycken ur skrifterna och väva samman dem till nya berättelser. Markus' 13:e kapitel, ofta benämnt den lilla apokalypsen, är en grundligt sammanställd midrash ur framför allt Daniels profetbok. Och nästan hela passionshistorien går att rekonstruera ur GT.

Evangelieförfattarna hämtade mycket stoff till sina berättelser ur texter de ansåg innehålla profetior om en kommande messias (på grekiska: christos). Dessa omnämnanden av messias i det som vi nu kallar Gamla Testamentet var aldrig tänkta att uppfattas som profetior utan handlade om bestämda händelser i den tid då de skrevs. Det var först senare generationer som tolkade dem som profetior. När "Kristus" (den smorde) blev ansett vara ett egennamn och inte en titel, blev sådana passager i Septuaginta (GT på grekiska) som omnämnde Kristus uppfattade som profetiska utsagor om Jesus.

Jesu liv är också i mycket nära samstämmighet med de mytiska biografierna om Asklepios, Apollonios, Mithras, Herakles, Dionysos och Buddha med flera. Andra gudssöner sägs redan ha utfört i stort sett alla de mirakler som i evangelierna tillskrivs Jesus.

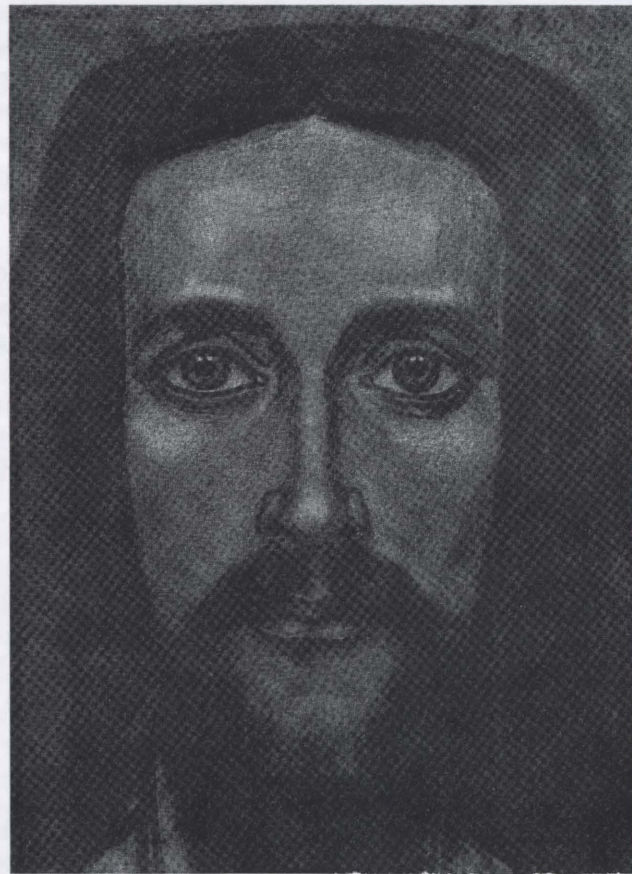
Flera av underverken har kopierats från berättelser i GT. Berättelsen i Luk 7:11–17 om hur Jesus uppväcker en änkas son från de döda verkar tagen från 1 Kung 17:9–24 där också Elia uppväcker sonen till en änka från de döda. Berättelsen i Markus 4:35–41 om hur Jesus stillar stormen är ett rent plagiat av berättelsen om stormen i Jona 1:4–15. Vissa (om inte alla) berättelser var avsedda att visa på dolda samband. I exempelvis Johannesevangeliet 21 uppenbarar sig Jesus efter sin död för några lärjungar som har varit och fiskat utan att få någon fångst. Jesus säger åt dem att kasta ut nätet på höger sida om båten och de får då exakt 153 fiskar. Denna berättelse finns i en likartad variant där det är Pytagoras som tillskrivs underverket.

Pytagoreerna ansåg nämligen 153 vara ett heligt tal eftersom det användes till att beräkna "fiskens mått". Genom att låta två lika stora cirklar korsa varandras centra, åstadkommer man en geometrisk figur som liknar en fisk. Denna "fisk" är 3 gånger längre än den är hög. Och 265 delat med just 153 utgör ett mycket exakt närmevärde på 3. Det är samma värde som Arkimedes använde när han beräknade talet pi.

Vissa av dessa berättelser är helt klart uppdiktade, så exempelvis uppväckandet av Jairos' dotter (Mark 5:22ff). Jairos betyder nämligen "han kommer att väckas" och är ett namn som är valt för att det stämmer med funktionen (att väckas upp). Det finns många liknande exempel i NT. Det klassiska är Jesus Barabbas som ju betyder "Jesus, son till sin Fader" eller Petrus som betyder klippa och är den klippa kyrkan ska byggas på. Vi har den trognaste lärjungen Josef från Arimataia som har modet att begära att få Jesu kropp. Arimataia betyder just "bästa lärjunge". Detsamma gäller Nikodemos, ett namn som betyder "folkets härskare". I Johannes 3:1 sägs att Nikodemos var "judarnas härskare". Och så vidare.

Och även om "Jesu undervisning" är högtstående är den inte på något sätt unik. Det går att finna äldre och samtida paralleller till i stort sett allt som Jesus sägs ha lärt ut. Både i judisk och i hellenistisk litteratur finns många liknelser som till innehållet är mycket snarlika det Jesus påstås ha sagt.

Enligt judisk tro skulle den kommande messias vara antingen av Davids stam eller av Josefs stam eller annorlunda uttryckt Davids son eller Josefs son. Enligt en annan föreställning skulle messias stamma från Moses efterföljare Josua, vilken på grekiska bar namnet Iesous, alltså Jesus. Bibelns Jesus uppfyllde mycket lämpligt alla dessa tre kriterier.

En av otaliga bilder av Jesus, Guds son

Berättelserna hos Matteus och Lukas om vad som tilldrog sig före Jesu födelse, om hans barndom och uppväxt, är rena legender och saknar all trovärdighet. Herodes genomförde ingen masslakt på de judiska gossebarnen som Matteus omtalar; hade det hänt skulle historikern Josefus ha rapporterat om det. Berättelsen är i stället ett välkänt sagomotiv. Folk bosatta i Galileen omfattades inte av den skattskrivning som Lukas säger var orsaken till att Josef och Maria reste till Betlehem. Skattskrivningen ägde heller inte rum förrän år 6 vt och detta är nio år efter Herodes' död år 4 fvt.

Enligt evangelierna verkade Jesus huvudsakligen i Galileen, där han sägs ha predikat i överfyllda synagogor, diskuterat och argumenterat med fariseer om Mose lag och benämnts rabbin. Men inga synagogor från tiden före det judisk-romerska kriget åren 66–70 har påträffats i Galileen, bruket av titeln rabbi förekom på allvar först efter kriget och det fanns knappt någon from fariseism i Galileen före år 70 vt.

Jesu fördrev heller inga månglare från templet. Berättelsen är historiskt helt omöjlig. En person kan inte fördriva penningväxlarna från ett område stort som 20 fotbollsplaner, med många tiotusentals pilgrimer på plats och hundratals romerska soldater som höll vakt.

Inte ens passionshistorien kan visas innehålla någon sanning. Egentligen är hela berättelsen hos Markus en grundlig midrash sammanställd ur GT. Och i just Jesu lidandehistoria bygger alla de tre övriga evangelierna på Markus' komposition. Berättelsen är en enda lång skildring av orimligheter. Judas förräder Jesus, trots att inget behövde förrådas. Alla visste vem Jesus var och var han befann sig.

Jesu vandring upp på Olivberget avser att jämföra honom med kung David. I Andra Samuelsboken, kapitel 15–17, berättas hur David måste fly från Jerusalem uppför Olivberget undan Absalom, och Markus har plockat de flesta beståndsdelarna i sin berättelse därifrån. Han har till och med hämtat motivet för att Judas hängde sig från 2 Sam 15–17, då Achitofel försöker förråda David och senare hänger sig. Uppslaget till Jesu vända i Getsemane verkar Markus ha fått från berättelsen om Elias flykt undan Achav som finns återgiven i Första Kungaboken 19, där Elia gör och säger likartade saker som Jesus.

Jesus grips och ställs inför judiska Stora rådet dagen före påsk, eller påskhögtidens första dag, helt i strid med Talmuds föreskrifter och med allt vi vet om judiska seder. Och sedan förs Jesus till Pilatus och ett ännu osannolikare scenario målas upp. Pilatus låter judarna välja att frisläppa en judisk frihetskämpe vid namn Jesus Barabbas. Och ovanpå detta sägs Pilatus inte ha mod nog att frige Jesus utan ger efter för judarnas krav på att låta avrätta honom. Detta är helt i strid med allt vad vi vet om Pilatus och dåtida förhållanden.

När Jesus korsfästs inträffar såväl en jordbävning som en solförmörkelse, detta trots att solförmörkelser inte kan inträffa under den judiska påsken som alltid sammanfaller med fullmåne. Det berättades ofta i antiken att dylika jättecken inträffade när framstående personer dog. Jesus tas sedan ner före mörkrets inbrott, i enlighet med judiska föreskrifter och i strid med normalt romerskt förfarande, där kropparna fick hänga kvar tills rovdjuren gjort slut på dem.

Uppståndelsescenen är som hämtad ur en vid den tiden populär genre, nämligen kärleksromanerna. Huvuddragen i dessa berättelser är ungefär desamma. En hjältinna faller i koma, tros vara död och läggs i en grav. När gravplundrare bryter sig in i

Roger Viklund är tekniker med ett stort intresse för vad som är sanning om kristendomens Jesusgestalt. Han har nyligen utgett boken "Den Jesus som aldrig funnits". Se recension på sidan 13!

graven vaknar kvinnan och plundrarna finner sig tvingade att ta henne med för att hon inte skall avslöja dem. När hennes älskare kommer till graven för att sörja finner han stenen bortrullad och graven tom och tror först att hon tagits upp till himlen. Så småningom förstår han vad som verkligen hänt och ger sig ut för att leta efter henne men blir i stället korsfäst. Han lyckas överleva korsfästelsen och återförenas slutligen med sin älskade. Först tror han/hon (olika i olika berättelser) att den kära återvänt som en vålnad för att trösta honom/henne, men inser snart att han/hon är kroppsligen återkommen.

Himlafärden saknades ursprungligen i Markus som slutar med vers 16:8. Det som tilldrar sig efter vers 16:8 saknas i de äldsta och mest tillförlitliga handskrifterna. Nuvarande avslutning, där Jesus visar sig för Maria från Magdala och lärjungarna och sedan far till himlen, är ett tillägg från omkring år 400 vt och utgörs av en sammanfattning av det som diktats samman i Apostlagärningarna och de andra evangelierna.

Jesus obekräftad

Jesus är således inte bekräftad i historien. De tidiga författarna verkar helt ovetande om det som senare nedtecknas i evangelierna. Och evangelieskildringen är sammanställd ur en mängd källor och består av händelser som av logiska skäl inte kan ha inträffat. Först ska Jesus alltså ha levat, sedan glömdes alla detta för att flera årtionden senare plötsligt komma ihåg det.

Copyright © Roger Viklund, 2006.

Gåvor

Johan Giöbel, 100:-, Helena Källerman, 50:-, Siwert Hjalmarsson, 50:-, Rolf Gustavsson, 50:-, Folke Arvidsson, 150:-, Veronica Juhlén, 50:-, Margareta Andersson, 100:-, Stig Ollmar, 150:-, Wally Johansson, 50:-, Kent Nilsson, 50:-, Curt Söderberg, 50:-, Maj Ölund, 50:-, Erika Beckman, 50:-, Gunilla Wärle, 50:-, Sigvard Strandberg, 50:-, Ulf Beijer, 50:-, Sonja och Gunnar Vilson, 50:-, Bo G. Johnson, 100:-, Willy Direll, 100:-, Christina Pärq, 100:-, Walter Sjöberg, 100:-, Tapani Niemelä, 150:-, Kurt Sjödin, 50:-, Björn Zakrisson, 500:-, Nils Arozenius, 50:-, Lennart Kjellson, 250:-, Eva Mattsson, 250:-, Agne Olausson, 50:-, Adelita Verhagen, 50:-, Vilma Persson, 500:-, Kerttu Paldanius, 50:-, Torsten Andersson, 50:-, Ingrid Thomasson, 50:-, Lennart Johansson, 50:-, Sonja Andersson, 50:-, Leif Bruhn, 50:-, Tilly Andersson, 50:-, Elin Blomquist-Haara, 50:-, Anita Gadd, 50:-, Hasse Hellström, 50:-, Ulla-Karin Hallgren, 50:-, Carl-Gustav Hultgren, 50:-, Curt Barv, 50:-, Bertil Berntsson, 50:-, Maj-Britt Hjelte, 100:-, Lillemor Naul, 100:-, Kjell Karlsson, 100:-, Björn Frithiof, 200:-, Jon Herner, 250:-, Carina Andersson, 250:-, Margot Lund, 250:-, Henry Glennhage, 250:-, Ann-Cathrine Nording, 50:-, Göran Brusewitz, 300:-, Pertti Anterow, 100:-, Tuula Solesten, 50:-, Ronny Karlsson, 50:-, Lars Breneby, 50:-, Lise-Lott Alsenius, 50:-, K-E Liljeros, 50:-, Birgitta John, 100:-, Bertil Wigurd, 100:-, Béla Löffler, 100:-, Tom Hasting, 150:-, Leif Ingevaldsson, 200:-, Boris Jungkvist, 250:-, Rune Löfberg, 250:-, Tore Alsing, 50:-, Johan Stiernstedt, 150:-, Conny Grimling, 250:-, Gunnar Larson, 150:-, Bengt Holsby, 50:-, Nils-Olle Lindell, 100:-, R. Lautenschlager, 100:-, Elisabeth Jonsson, 50:-, Ted Wallin, 50:-, Inkeri Vilminko, 50:-, Allan Larsson, 100:-, Hjalmar Kehlman, 750:-, Rolf Viktorsson, 50:-, Ängs Anders Andersson, 50:-, Kenneth Revland, 250:-, Kerstin Linnstrand, 250:-, Göran Olsson, 600:-, Dagny Pettersson, 50:-, Elna Karlsson, 50:-, Roland Persson, 50:-, Allan Wiklund, 50:-, Bo Carlstedt, 100:-, Tina Grefveberg, 500:-.

Hjärtligt tack!
Red.

Har du telepatisk förmåga?

Känner du trots avstånd om någon nära vän har en stark upplevelse?

Vill du delta i experiment med telepati på Stockholms universitet?

Våren 2005 gjorde jag experiment med färgtelepati. Nu ska jag i februari–mars göra andra experiment med telepati och behöver sändare och mottagare som helst känner varandra. Det är en fördel, men inte nödvändigt, om sökspersonerna är släkt, gifta eller sambor.

Ersättning utgår med en biobiljett var.

Ni ska inte gissa svaret. Det mottagaren upplever mäter jag med hudmotståndet, som avviker från det normala vid känslomässig reaktion, även om det är mycket svagt. Försöken genomförs både under dagtid och sen eftermiddag, eventuellt också kväll. Sändare och mottagare byter plats efter en dryg halvtimme.

Göran Brusewitz, goran.brusewitz@bredband.net, mobil 0708-10 35 32, tel 08-466 98 58

Du har väl förnyat din prenumeration? Om ej, är det en väldigt god idé att göra det!

Evangelierna anger helt riktigt som det högsta moralbudet *älska din nästa så som dig själv*, men varför skall jag göra det, när jag naturligen upplever smärta och välbehag endast hos mig själv och inte hos min nästa? Svaret finns inte i Bibeln, men det finns i Vedanta, i form av utsagan *tat twam asi* (det är du) som i tre ord ger metafysik och moral i ett. Du skall älska din nästa som dig själv – eftersom du är din nästa, och illusion (avidya eller okunighet) får dig att tro att din nästa är någon annan än du själv.

Paul Deussen

Utdrag ur GENOM DÖDENS PORT
av Martinus

Den skönaste form av död en jordisk människa kan uppleva är den naturliga döden på grund av ålderdom. Hon har blivit mogen för den andliga tillvaron, och det finns inte längre något här i den fysiska världen som håller kvar hennes tankar. Det är naturligtvis inte alla gamla människor som har frid i sinnet, och om de inte har det, måste de också gå igenom sin speciella form av skärself, men det hör till undantagen...

... Den gamla människan upplever plötsligt sig själv i ett hittills okänt frigjort tillstånd, fri från all tyngd både kroppsligt och själsligt. Hon ser en strålande port, som hon nu kommer ihåg att hon sett många gånger förr under sömnen, men då var det inte möjligt att komma den helt nära. Men hon har kunnat iakttaga hur den öppnades för andra väsen, som var helt frigjorda från förbindelsen med sin fysiska kropp och därför kunde passera genom den. Vid dessa tidigare tillfällen har hon liksom kunnat skönja hur ett starkt ljusflöde strålade de väsen till mötes som skulle passera genom porten. Denna gång är hon själv föremål för det strålande ljusflödet, och hon ser att hon inte längre har en gammal, utsliten kropp, utan en ny och ungdomlig, varifrån det lyser och strålar som i pärlemorglans. I porten står ännu mer lysande och strålande gestalter och tar emot, morgon- och kvällshimlens mest strålande färger belyser hela det vackra sceneriet, och den nyanlände upptäcker att de väsen som vid första anblicken liknade änglar är gamla vänner och kära släktingar, som han eller hon har känt, kanske genom många inkarnationer. Under allt detta har det ljudit skön musik, och på den andra sidan porten ser man nu underbara landskap, som sträcker sig långt bort ...

”O himmelske Fader, bevara och välsigna alla levande väsen, skydda dem från allt ont och låt dem sova i frid.”

Albert Schweitzer

Är kanske äkta religion en vörddnad för det levande, att kunna vara stilla och ödmjuk inför livs- m y s t e r i e t, i meditation uppleva det oerhörda i varat, det vidunderliga i att finnas till, kärlekens och skönhetens tillvaro i mänskligt medvetande, goda gärningar i medmänsklighetens, solidaritetens och kamratskapets namn?

Notiser

Minnespanorama i dödens närhet

Att människor i plötslig dödsfara ibland ser hela sitt förgångna liv passera revy som på en filmduk är ett känt faktum.

1871 klättrade den schweiziske geologen Albert Heim i Alperna, halkade och föll cirka 20 meter ned på en snötäckt klippavsats. Han skrev senare:

”Jag såg hela mitt förgångna liv utspela sig i många bilder, liksom på en scen på något avstånd från mig. Jag såg mig själv som huvudpersonen i föreställningen. Allting var liksom förklarat i ett himmelskt ljus, och allting var vackert utan sorg, utan ångslan och utan plåga. Minnet av mycket tragiska upplevelser jag haft var klart men inte dystert. Jag kände ingen kamp eller strid; kampen hade förvandlats till kärlek. Upphöjda och harmoniska tankar dominerade och förenade de enskilda bilderna, och liksom storslagen musik svepte ett gudomligt lugn genom min själ. Jag omgavs mer och mer av en storartad blå himmel med utsökta rosenröda och violetta moln. Jag gled in i detta mjukt, utan plåga, och såg att jag föll fritt nedåt och att under mig låg snödrivor väntande.”

Heim slogs medvetlös mot snön, men kvicknade snart till. Det han hade upplevt, medan han föll, fascinerade honom så att han sedan samlade berättelser från andra människor som hade varit nära döden – 95 procent av dessa hade haft upplevelser liknande hans egen.

I början av 1970-talet gjorde en psykiater, dr Russell Noyes, en undersökning av personer som plötsligt, oväntat befunnit sig i dödsfara. Han fann att sådana människor upplever tre faser: motstånd, panoramisk översikt av livet samt transcendens. I den första fasen kämpar de frenetiskt mot den hotande döden, men när deras chanser att överleva försvinner, inträder ett tillstånd av frid och lugn. Den andra fasen karaktäriseras av ett utanförkroppsligt tillstånd och ofta ögonblickligt panorama över det förgångna livet. Därefter följer i allmänhet ett mystiskt medvetandetillstånd, där en känsla av transcendens över rum och tid är vanlig.

Även flera andra forskare har träffat på upplevelser av panoramiskt minne hos människor i dödens närhet.

Källa: Främst en artikel av F. Gordon Greene i vånumret 1980 av den amerikanska parapsykologiska tidskriften Theta.

Ahimsa

Det forntida Indiens andliga skrifter in- skärpte betydelsen av *ahimsa* (icke-våld, att icke döda, icke göra någon illa). Den förste laggivaren, Manu, förklarade att ahimsa är den högsta moraliska ledstjärnan. Den tilllämpas både i vårt förhållande till männis- kor och till djur.

Hinduiska vise har sagt att summan av religionen är att se på allt levande med vänliga ögon, med samma vörddnad och att fromhet är att verka för andras välfärd och inte tillfoga andra lidande.

Hinduismen predikar att man inte skall skada något som lever, visa kärlek och omtanke mot allt som lider.

Kärlek ett måste

Amerikanska forskare har gjort experiment med kaniner och kärlek. Djuren sattes på en diet med hög kolesterolhalt. En del av djuren fick mycket kärlek från sina vårdare – man kelade med dem, smekte dem – medan den andra delen behandlades så som laboratoriedjur brukar behandlas. De se- nare höll sig längst borta i buren och var mycket tysta. Det visade sig att de försum- made djuren fick två till tre gånger så mycket åderförkalkning i blodkärlen som de kärleksfullt uppmärksammade djuren.

Källa: Tidskriften New Realities, nr 3, årg 4.

En gyllene regel religionernas gemensamma etiska grund

Hinduismen: ”Detta är summan av plikterna: Gör inte mot andra något som skulle vålla dig smärta, om det gjordes mot dig” (Mahabharata 5:17).

Buddhismen: ”Plåga inte andra med det som pinar dig själv” (Udanavarga 5:18).

Taoismen: ”Anse din grannes vinst som din egen vinst, och din grannes förlust som din egen förlust” (Tai Shang Kan Ying Pien).

Konfucianismen: ”Gör inte mot andra vad du inte vill att de skall göra mot dig” (Analects 15:23).

Zarathustrareligionen: ”Endast den har en god karaktär som inte mot andra gör något som inte är bra för honom själv” (Dadistan-i-dinik 94:5).

Islam: ”Ingen är rätttrogen som inte för sin broder önskar vad han önskar för sig själv.”

Judendomen: ”Det som är skadligt för dig själv, gör det inte mot din medmänniska” (Talmud).

Kristendomen: ”Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem.” (Matt. 7:12).

Denna gyllene regel kan vi även finna hos en hel del tänkare och filosofer som levde före Kristus, exempelvis:

Pittakos från Mytilene, f. omkr. 650 f Kr, en av Greklands sju vise: ”Gör inte din nästa det som du inte vill att han skall göra dig.”

Konfutse, 551–497 f Kr: ”Handla mot andra så som ni vill att de skall handla mot er. – Detta är grunden för allt det övriga.”

Thales från Miletos, omkr. 600 f Kr: ”Undvik att göra det för vilket du skulle tadla andra.”

Sextus, 406 f Kr: ”Var mot din granne så som du vill att din granne skall vara mot dig!”

Aristoteles, 384–322 f Kr: ”Vi bör uppföra oss mot andra så som vi vill att de skall uppföra sig mot oss.”

Isokrates, 436–388 f Kr: ”Handla mot andra så som du vill att de skall handla mot dig.”

Hillel, 50 f Kr: ”Gör inte mot andra det du inte vill att andra skall göra mot dig.”

Den viktigaste frågan: Vad är döden?

En berömd vetenskapsman har berättat: "En gång var jag allvarligt sjuk, nästan i koma. Alla trodde att jag led fruktansvärt, men i själva verket erfor jag någon-ting ytterst angenämt. Jag tycktes flyta ovanför min kropp, högt över alltsammans."

Denne vetenskapsman hade på sin dödsbädd en del visioner, vilka beskrivits av hans sjuksköterska. "Han dog så fridfullt, somnade bara in, och han ville gå bort. Under de sista två dagarna var han i något avlägset land. Han såg underbara och vackra ting, det är jag säker på. Han log ofta och var lycklig. Sista gången vi satt på terrassen, berättade han för mig om en underbar dröm han haft. Han sa: 'Nu vet jag sanningen, men det är ännu en liten bit som fattas. När jag vet den, kommer jag också att vara död.' " I drömmen hade han sett ett stort, runt stenblock. Vid foten av stenen fanns dessa ord ingraverade: "Och detta skall vara dig ett tecken på Helhet och Enhet."

Vetenskapsmannen var den schweiziske psykologen Carl Gustav Jung, som dog den 10 maj 1961.

Läkaren Raymond Moody har i flera böcker berättat om människors upplevelser i dödens närhet. Vad som gör djupast intryck i dessa berättelser är kanske vad Moody kallar The Being of Light, Ljusvarelse. Ofta tycks det börja med att ett ljus skymtar svagt vid tunnelns slut. Sedan blir skenet allt klarare tills det når "en överjordisk strålgång".

Obeskrivlig godhet och värme strömmar mot den döende, som känner sig omgiven av och indragen i en sfär av kärlek.

Det händer att ljusvarelse börjar tala med den döende. Det är ingen vanlig fysisk röst som hörs, utan det känns som direkt tanke- och känslöverföring. Budskapen är oerhört klara. Man kan omöjligt ta miste på vad ljusgestalten vill säga, och man själv har ingen möjlighet att ljuga för

honom.

Detta tankeutbyte sker inte på något speciellt språk. Vad som sker är att ljuset skickar in en tanke i den döende människan, och denna tanke blir omedelbart förstådd. Bland de ord som återuppväckta döende har berättat om är dessa: "Är du färdig att dö?" – "Är du beredd att dö?" – "Vad har du gjort av ditt liv, vad har du att visa mig?"

Alla understryker att denna fråga inte ställs på något dömande sätt. Alla tycks vara överens om att ljusvarelse inte anklagar eller dömer dem; i stället känner de hur en förstående och fullkomlig kärlek strömmar emot dem.

Så här har människor berättat om upplevelser i dödens närhet, enligt Moody:

"Jag hörde läkarna säga att jag var död, och då började det kännas som att jag på något sätt flöt genom det stora mörker som omslöt mig. Det finns inte ord för att beskriva detta. Allting var svart, men litet längre bort kunde jag se ett ljus. Det var först inte så stort, det blev allt större när jag kom närmare.

Jag försökte komma fram till ljuset för jag kände att det var Kristus, och det var dit jag ville. Detta var ingenting skrämmande, utan skönt. Eftersom jag är kristen, associerade jag ljuset med Kristus, som sade: 'Jag är världens ljus.' Jag sa till mig själv: 'Ifall jag håller på att dö och om det är på det här sättet, då vet jag vem det är som väntar på mig i ljuset därborta.'

"Jag började känna hur jag liksom var på drift, mitt riktiga jag rörde sig inne i min kropp och också utanför kroppen, och jag hörde vacker musik. Jag flöt genom dörren till portvalvet. Där tycktes det nästan som om det började samlas moln runt omkring mig, eller egentligen en rosafärgad dimma, och sedan flöt jag rakt ut genom porten precis som om den inte hade funnits, upp i ett rent kristallklart ljus, ett allt upplysande vitt ljus. Det var så vackert och

så klart, så strålande, men det skadade inte ögonen. Det är inte något sådant ljus som man kan beskriva på jorden. I själva verket såg jag inte någon person i detta ljus, men det var ändå den fullkomliga förståelsens och den fullkomliga kärlekens ljus."

"Jag visste att jag höll på att dö och att ingenting fanns att göra åt den saken, eftersom ingen kunde höra mig. Jag befann mig utanför min kropp, det är inget tvivel om det, för jag kunde se min egen kropp ligga på operationsbordet. Min själ var utanför! Allt detta gjorde att jag först kände mig mycket illa till mods, men sen kom det ofantligt klara ljuset. Först var det svagt och dunkelt, men sedan kom en väldig stråle av ljus. Det var en alldeles oerhörd ljusmängd ... det var överväldigande. Och det utstrålade värme, jag fick en känsla av värme ...

Ljuset var klart gulvitt – snarare vitt än gult; jag kan inte riktigt beskriva hurdant det var. Det föreföll att övertäcka allting, men jag såg hela operationssalen, läkarna, sköterskorna, alltsammans. Jag såg tydligt, ljuset bländade inte.

Först var jag inte säker på vad som hände, men sedan tycktes det som om ljuset liksom frågade mig ifall jag var redo att dö. Det var som att tala med en person, men ingen person var där. Ljuset självt talade till mig, men i en röst.

Nu tror jag att rösten som talade till mig i själva verket visste, att jag inte var färdig att dö. Det var mest som om den ville pröva mig. Men så snart ljuset börjat tala till mig, kände jag det uteslutande skönt – jag kände mig trygg och älskad. Det går inte att beskriva den kärlek som strömmade ut."

NÅGOT SVAR PÅ DEN VIKTIGASTE FRÅGAN FINNS INTE, BARA ANTYDNINGAR. DET OVANSTÅENDE ANTYDER ETT ANGENÄMT SVAR.